

**RAPORT FINAL PRIVIND
OBSERVAREA ALEGERILOR
LOCALE ȘI EUROPARLAMENTARE
9 iunie 2024**

Vot Corect: raport final de observare a alegerilor locale și europarlamentare, 9 iunie 2024

Autori: Maria Krause (Observatorul Electoral), Septimius Pârvu (Expert Forum)

Contribuții: Diana Vasiliu

Prelucrare date Facebook: Bogdan Stăncescu

Prelucrare date rezultate: Alexandru Popescu

Analiză SIMPV: Constantin Mârza

Date Vote Monitor, Rezultatevot.ro: Code for Romania

Coaliția **Vot Corect** este compusă din [Expert Forum \(EFOR\)](#), [CIVICA](#), [CSD \(Centrul pentru Studiul Democratiei\)](#), [Centrul pentru Resurse Civice / The Civic Resource Centre](#), [Rădăuțiul civic](#) și [Observatorul Electoral](#). [Code for Romania](#) a dezvoltat aplicația **Vote Monitor**. În Republica Moldova am colaborat cu [Promo-LEX](#), iar în România cu observatori internaționali acreditați de [European Platform for Democratic Elections – EPDE](#).

Coaliția **Vot Corect** este formată din organizații civice care lucrează în domeniul apărării democrației și drepturilor omului. Scopul coaliției este de a monitoriza procesul de organizare a alegerilor și referendumurilor pentru a se asigura că se desfășoară conform principiilor constituționale și standardelor și bunelor practici internaționale la care România a aderat. Organizațiile partenere au scopul principal de a acredita observatori pentru ziua alegerilor, dar monitorizează procesul electoral per ansamblu, acționează pentru îmbunătățirea cadrului legal și reacționează în cazul încălcării principiilor menționate anterior.

Mai multe detalii despre coaliție și partenerii noștri pot fi citite [aici](#).

Mulțumim tuturor celor ne-au susținut în campania de monitorizare a alegerilor: parteneri, mass media, voluntari, donatori.

Sumar.....	4
I. Cadrul legislativ.....	7
II. Administrația electorală.....	9
III. Înregistrarea alegătorilor și listele electorale	11
IV. Înregistrarea candidaților.....	14
V. Participarea femeilor la procesul electoral	18
VI. Campania electorală	21
VII. Finanțarea campaniilor electorale	23
Cheltuielile în social media	31
VIII. Observarea alegerilor	34
IX. Organizarea alegerilor în străinătate	36
X. Participarea persoanelor cu dizabilități	38
XI. Ziua alegerilor	40
Stabilirea rezultatelor și contestații	42
Rezultate și distribuția mandatelor la alegerile locale	47
Publicarea datelor în platforma AEP.....	48
Voturile nule.....	49
Diferențe între datele din SIMPV și procesele verbale	50
Informarea alegătorilor.....	51
Recomandări	52

Sumar

Alegerile din 9 iunie au reprezentat un proces cu opțiuni electorale multiple, însă competitivitatea a fost redusă de coalizarea principalelor partide aflate la guvernare. Modificarea legislației electorale cu foarte puțin timp înainte de alegeri a defavorizat unii dintre competitori și a redus transparența procesului. Autoritățile au organizat procesul în mare parte eficient, însă procedurile complexe și contestate legate de numărarea voturilor și centralizarea rezultatelor au afectat încrederea publică în proces.

Cadrul legislativ pentru organizarea alegerilor europarlamentare și locale este unul complex și a fost și mai mult încărcat prin emiterea OUG 21/2024, precum și a numeroase decizii ale BEC și AEP. Acest cadru legislativ neunitar a creat confuzie atât în rândul alegătorilor, cât și în rândul persoanelor implicate în organizarea alegerilor. Legislația electorală și-a arătat limitele, iar lipsa unui Cod Electoral a fost evidentă. Aprobarea unor reglementări cu potențial de neconstituționalitate și care încalcă principii internaționale, contestate public de societatea civilă și o parte dintre competitori, a afectat organizarea alegerilor. Noile reglementări aprobate prin OUG 21/2024, care sunt specifice numai pentru aceste alegeri, și lipsa unor planuri pentru introducerea lor ca permanente în legislația de bază, pentru alegerile viitoare, limitează coerența procesului și creează confuzie.

Procesul a fost organizat în mare parte eficient, cu excepția notabilă a numărării voturilor și centralizării rezultatelor. BEC a emis un număr mare de hotărâri pentru a uniformiza anumite aspecte ale procesului dar, respectând limitele atribuțiilor sale legale, nu ar fi putut să rezolve în totalitate discrepanțele din cadrul legislativ neunitar și lacunar, insuficient suplimentat de OUG 21/2024. Hotărârile BEC, agendele ședințelor publice și documentele aferente acestora au fost publicate cu promptitudine pe pagina de web, dar faptul că ședințele nu au fost publice a redus transparența procesului. Modul de formare a birourilor electorale a fost modificat prin OUG 21/2024 cu mult mai puțin timp înaintea alegerilor decât recomandă Codul de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția; în plus, modificarea a restrâns reprezentarea politică, dezavantajând partidele care ar fi avut reprezentare mai crescută la alegerile locale și partidele care nu aveau reprezentare în Parlamentul European în 2019. Informarea alegătorilor a fost limitată, în ciuda unui număr semnificativ de modificări legislative și de ordin practic. A existat o confuzie la nivelul publicului privind rolul fiecărei instituții și modul în care se centralizează rezultatele.

Majoritatea interlocutorilor **Vot Corect** și-au exprimat în general încrederea în acuratețea Registrului Electoral și listelor electorale. Campania pentru înregistrarea activă a alegătorilor comunitari pentru alegerile europarlamentare a fost restrânsă; cu toate că Autoritatea Electorală Permanentă a publicat un set de instrucțiuni, diseminarea acestuia a rămas limitată. Mecanismul care asigură schimbul de informații între statele membre EU cu privire la alegătorii care sunt înscrși în listele electorale ale altui stat are nevoie de îmbunătățiri pentru a deveni mai eficient. Pentru alegerile locale, campania de informare cu privire la obținerea vizei de reședință a fost mai degrabă limitată, având în vedere noutățile legislative și potențialul impact asupra unui număr mare de alegători. Transparența procesului de stabilire a adreselor de reședință a fost scăzută, în condițiile în care creșterea semnificativă a înregistrărilor înainte de alegeri e o problemă recurentă în anumite circumstanțe. Datele privind numărul crescut de voturi pe liste suplimentare la locale pot indica o posibilă manipulare prin înregistrarea de alegători pentru a obține voturi în unele localități care au o populație relativ scăzută și unde astfel de practici pot avea impact.

Procesul de înregistrare a candidaților la europarlamentare este restrictiv, implică un număr foarte ridicat de semnături de susținere, ceea ce afectează competiția electorală, iar verificarea semnăturilor de susținere rămâne formală. Înscrierea în cursa electorală inopinată și fără o campanie prealabilă a unor candidați sau partide ridică semne de întrebare privind integritatea modului de colectare a datelor, fapt care se poate răsfrânge asupra scăderii încrederii publice în procesul electoral. La alegerile locale s-a remarcat o scădere a numărului de liste care nu includ candidați de ambele sexe față de anul 2020, după cum cere legea, însă faptul că au fost acceptate de către birourile de circumscripție contrar legii rămâne o problemă. Deși numărul candidatelor a crescut față de ultimele alegeri locale, participarea femeilor în alegeri, pe locuri eligibile, rămâne scăzută. Posibilitățile de contestare a candidaturilor, mai ales la alegerile locale, rămân limitate mai ales din cauza termenelor scurte, dar și a transparenței reduse a datelor publicate. Accesul la date despre candidați rămâne limitat, legislația este învechită, iar BEC nu a luat măsuri pentru creșterea transparenței invocând principiul publicității minime a datelor.

Suprapunerea celor două scrutine a evidențiat mai degrabă teme de campanie legate de alegerile locale, iar activitatea politică s-a concentrat în jurul competiției pentru aceste alegeri. În mod regretabil, campania a fost marcată și de unele incidente violente, inclusiv unul grav chiar în ziua alegerilor. Metodele de promovare electorală de către competitorii electorali în timpul campaniei rămân limitate, iar legislația actuală favorizează modelul prin care partidele care au resurse semnificative se pot promova înainte de începerea campaniei electorale, într-un mod netransparent. Afișajul prin panotaj, singurul permis în campania propriu-zisă, este considerat ca o metodă cu un impact foarte redus, iar la aceste alegeri au fost observate numeroase încălcări ale legislației privind utilizarea afișelor electorale.

Transparența finanțării campaniei a fost asigurată prin publicarea de către AEP de raportări săptămânale, cuprinzând venituri și cheltuieli detaliate. În același timp, a fost serios limitată de cheltuielile semnificative din perioada de precampanie foarte activă, desfășurată fără aplicarea regulilor de transparență din campanie. Veniturile și cheltuielile pentru ambele tipuri de scrutin au crescut comparativ cu alegerile anterioare. La europarlamentare, împruturile au reprezentat una dintre cele mai importante surse de finanțare, însă transparența redusă a banilor declarați în campanie de unii dintre candidații aflați de locuri previzibil neeligibile poate afecta integritatea procesului. La europarlamentare, câte o treime din bani s-au cheltuit pe campanii online, precum și promovare prin radio/tv/presă scrisă. Competitorii pentru ambele alegeri au cheltuit aproximativ 21 de milioane de lei prin Facebook Ads, cea mai mare parte în ultima săptămână de campanie. Deși legislația limitează producerea de materiale electorale în regie proprie, nu este suficient de bine adaptată pentru a reglementa conținutul organic care atrage un număr mare de vizualizări și nici campania indirectă de către terți. Utilizarea constantă a subvențiilor pentru presă și propagandă a oferit un avantaj partidelor de la guvernare cu mult înaintea începerii campaniei electorale. Calitatea datelor publicate ar putea fi îmbunătățită prin uniformizarea informațiilor centralizate de la candidați.

Procesul electoral nu este pe deplin accesibil persoanelor cu dizabilități. Nu există nici instrumente speciale pentru votarea neasistată și, cu puține excepții, nici informații publicate în format adaptat nevoilor persoanelor cu dizabilități (Braille, limbaj mimico-gestual, format easy to read etc.). Au fost adoptate măsuri pozitive pentru aceste alegeri, precum posibilitatea de a schimba secția de votare dacă cea la care este arondat alegătorul nu este accesibilă, prelungirea termenului de înscriere și introducerea posibilității de înregistrare online pentru urna specială, dar și colectarea de date despre accesibilitatea secțiilor de votare. Aceste modificări se aplică însă doar la alegerile din 2019 și trebuie reglementate și în legislația de bază.

Ziua alegerilor s-a desfășurat în general ordonat, însă complexitatea procedurilor a afectat eficiența votării, precum și înțelegerea procedurilor electorale de către alegători și administrația electorală din secțiile de votare. Unul din efectele procedurilor numeroase a fost presiunea semnificativă pusă pe membrii administrației electorale. Votul în străinătate a fost organizat eficient, cu opțiuni extinse pentru exercitarea dreptului de vot. Alegerile au fost monitorizate de numeroase organizații naționale și internaționale acreditate de AEP. În unele localități a fost raportată implicarea unor observatori potențial asociați partidelor politice în organizarea secțiilor de votare și în procesul electoral.

Problemele evidențiate de rapoartele de observare în timpul numărării par cauzate mai degrabă de complexitatea procesului și de volumul mare de muncă ce le-a revenit birourilor secțiilor de votare decât de intenția de a vicia rezultatele. Procesul de numărare a voturilor a fost descris de

observatori ca obositor și îndelungat. Cu toate acestea, în unele cazuri există suspiciuni rezonabile de încălcare a legislației și a fost notată existența unor dosare penale legate de numărarea voturilor și centralizarea rezultatelor. Diferențele identificate între datele privind prezența procesate prin SIMPV și cele din procesele verbale pot crea confuzie, iar cauza acestora nu a fost explicată de autoritățile electorale. La alegerile europarlamentare, numărul de voturi nule din unele secții de votare a fost ridicat. Deși platforma prezenta.roaep.ro oferă transparență cu privire la ziua alegerilor și centralizarea rezultatelor, modalitatea în care sunt publicate datele poate fi îmbunătățită.

Respingerea tuturor cererilor de renumărare sau anulare a alegerilor de către BEC, care însumează aproape 200 de decizii, pentru ambele scrutine, ilustrează utilitatea practică foarte redusă a unor astfel de prevederi. În realitate, astfel de instrumente nu pare că au sens dacă sunt interpretate prin stabilirea unor standarde foarte ridicate și nerezonabile. Respingerea tuturor acestor cereri – recunoscând că unele nu sunt întemeiate - reduce încrederea publică și a competitorilor electorali în procesul de contestare a posibilelor încălcări ale legislației. Alegerile ale căror rezultate sau proceduri nu sunt percepute ca solide de către public riscă să afecteze încrederea în democrație.

I. Cadrul legislativ

Cadrul legislativ pentru organizarea alegerilor europarlamentare și locale este unul complex. Legislația primară, compusă în primul rând din două legi electorale (33/2007 și 115/2015) și OUG 21/2024, a fost completată de numeroase hotărâri ale Biroului Electoral Central (BEC) și ale Autorității Electorale Permanente (AEP). Acest cadru legislativ neunitar a creat confuzie atât în rândul alegătorilor, cât și în rândul persoanelor implicate în organizarea alegerilor. Încă o dată necesitatea unui Cod Electoral cu proceduri unitare a fost evidențiată la alegerile din 9 iunie.

Comasarea alegerilor a fost decisă de Guvern prin OUG 21/2024 în data pe 8 martie, cu foarte puțin timp înainte de data limită pentru emiterea hotărârilor de organizare a alegerilor europarlamentare. Pe lângă stabilirea cadrului legal pentru comasarea alegerilor, ordonanța a soluționat și anumite lipsuri legislative, în special în privința Legii 33/2007 pentru organizarea alegerilor europarlamentare. Printre modificările de ordin tehnic se numără posibilitatea de a susține mai mulți candidați la europarlamentare, reglementări privind funcționarea birourilor electorale, organizarea votării în străinătate, utilizarea SIMPV sau introducerea posibilității de a vota într-o secție de votare accesibilă pentru alegătorii cu mobilitate redusă arondați la secții care nu sunt accesibile. OUG a reglementat rolul pentru aceste alegeri a mai multor instituții. EFOR a atras atenția încă din toamna anului 2023 că legislația pentru europarlamentare este neclară și insuficient corelată cu schimbările legislative majore din

ultimii ani din materia electorală¹. Decizia de comasare a alegerilor a fost contestată de Coaliția **Vot Corect** și numeroase organizații ale societății civile, precum și de mai multe partide politice².

Vot Corect a criticat schimbarea modalității de formare a birourilor electorale care limitează reprezentarea anumitor partide politice, permiterea migrației politice prin reglementarea posibilității aleșilor locali de a schimba partidul din partea căruia candidează, dar și folosirea ordonanței de urgență ca modalități de reglementare în această materie³. Curtea Constituțională a hotărât pe 14 mai că ordonanța de urgență este constituțională cu privire la justificarea urgenței, utilizarea OUG pentru legiferare, și modificarea modalității de formare a BEC⁴. Coaliția **Vot Corect** consideră că decizia comasării ar fi trebuit să fie luată în Parlament, mai ales că era de notorietate faptul că în 2024 vor avea loc patru runde de alegeri.

Pentru a asigura stabilitatea și predictibilitatea procesului electoral, legiferarea prin ordonanțe de urgență pentru modificarea unor aspecte cheie, amendamentele de natură politică ce pot avantaja anumiți competitori, precum și modificarea legislației electorale cu puțin timp înaintea alegerilor trebuie evitate. Aspecte fundamentale precum modul de formare a comisiilor electorale nu ar trebui modificate cu mai puțin de un an înaintea alegerilor.

Chiar dacă s-a organizat o dezbatere publică pe marginea proiectului de OUG, timpul de pregătire a fost mult prea scurt. Forma inițială a inclus mai multe reglementări care au fost modificate în urma dezbaterii publice. Mai mulți interlocutori au subliniat că OUG nu rezolvă toate lipsurile legislative, ceea ce a afectat negativ desfășurarea procesului electoral. De asemenea, emiterea unor OUG-uri care să reglementeze doar alegerile curente - și în 2019 și anul acesta - este o practică defectuoasă care creează lipsă de predictibilitate. Astfel, considerăm că în noul mandat Parlamentul ar trebui să ia în considerare începerea procedurilor de modernizare și consolidare a legislației electorale. Deși după alegerile din 2020 au existat discuții în spațiul public cu privire la adoptarea unui Cod Electoral, până la acest moment nu a fost aprobat niciun proiect.⁵

¹ Vezi raportul "[Problemele grave ale legislației pentru europarlamentare](#)"

² [Comasarea alegerilor locale cu cele europarlamentare va crea haos electoral | Expert Forum](#). Vezi și raportul "[Comasarea alegerilor din statele UE în 2024: de ce nu merge și în România?](#)".

³ [Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Venetia](#), paragraful II.2.b stabilește că "Elementele fundamentale ale dreptului electoral, în special, sistemul electoral propriu zis, componența comisiilor electorale și constituirea circumscripțiilor electorale, nu trebuie amendate decât cel puțin cu un an înainte de alegeri".

⁴ CCR [a constatat că](#) "ordonanța de urgență nu încalcă prevederile constituționale referitoare la securitatea juridică, separația și echilibrul puterilor în stat, rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, condițiile de adoptare a ordonanțelor de urgență și la deciziile Curții Constituționale."

⁵ Un astfel de proiect legislativ a fost depus la Senat în 2022 și a fost trimis la Camera Deputaților, unde a primit ultimul aviz în ianuarie 2023. Vezi [L745/2022](#).

Cadrul legislativ electoral ar trebui reformat într-un mod transparent și cu mult timp înaintea următorului ciclu electoral, prin adoptarea unui Cod Electoral aliniat standardelor și bunelor practici internaționale.

Unul dintre efectele negative ale comasării alegerilor a fost emiterea unui număr mare de hotărâri de către Biroul Electoral Central, unele dintre ele complexe, pentru a suplini lipsa de claritate a cadrului legal. Acest aspect a fost subliniat de mai mulți interlocutori *Vot Corect*, iar unul dintre efectele directe a fost creșterea complexității procesului electoral. Numărul mare de activități din calendarul electoral a generat dificultăți pentru instituțiile publice în implementarea acestuia.

II. Administrația electorală

Alegerile au fost administrate de AEP și de o structură de birouri electorale constituite *ad hoc* organizată pe patru niveluri ierarhice, formată din BEC, birouri electorale de nivel II (unul pentru fiecare județ, unul pentru municipiul București și unul pentru străinătate), birouri electorale de nivel III (unul pentru fiecare comună, oraș, municipiu și sector al municipiului București) și birouri electorale de nivel IV, ale secțiilor de votare (BESV). Birourile electorale de circumscripție comunală, orășenească și municipală au participat numai la administrarea alegerilor locale, iar Biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate a participat numai la administrarea alegerilor europarlamentare. Toate celelalte birouri electorale au administrat ambele tipuri de alegeri. În organizarea alegerilor mai sunt implicate și Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe, Serviciul de Telecomunicații Speciale, Institutul Național de Statistică, autoritățile locale și prefectii.

Cu excepția notabilă a numărării voturilor și centralizării rezultatelor, procesul a fost organizat în mare parte eficient. BEC a emis un număr mare de hotărâri pentru a uniformiza anumite aspecte ale procesului dar, respectând limitele atribuțiilor sale legale, nu ar fi putut să rezolve în totalitate discrepanțele din cadrul legislativ neunitar și lacunar, insuficient suplimentat de OUG 21/2024. Cele mai grave probleme, care au și expus anvergura presiunii puse de comasarea alegerilor pe administrația electorală, au devenit evidente după încheierea votării, iar deciziile luate la nivelurile superioare ale administrației electorale nu au reușit în toate cazurile să readucă ordine și claritate în stabilirea rezultatelor și să sporească încrederea publică în procesul electoral.

Hotărârile BEC, agendele ședințelor publice și documentele aferente acestora au fost publicate cu promptitudine pe pagina de web, dar faptul că ședințele nu au fost publice a redus transparența procesului⁶. Din cauza faptului că agendele unora dintre ședințe au fost foarte încărcate, dosarul

⁶ Paragraful II.3.1.81 a Codului de bune practici stabilește că "Reuniunile comisiei electorale centrale trebuie să fie deschise pentru toți, inclusiv pentru presă [...]".

aferent acestora a inclus sute de pagini în format .pdf scanat (informația nu a putut fi căutată în interiorul unui astfel de set de date), ceea ce a făcut ca activitatea BEC să fie foarte greu de urmărit. Pentru prima dată, solicitarea de a stabili o întâlnire cu observatorii din partea societății civile a fost aprobată, BEC adoptând astfel o bună practică ce ar trebui continuată la alegerile următoare.

Legislația trebuie să prevadă că ședințele birourilor electorale la orice nivel sunt publice.

Conform informațiilor primite de la reprezentanții BEC, președintele primește toate cererile și stabilește care dintre ele intră pe ordinea de zi și care sunt cu titlu informativ și nu intră pe ordinea de zi. Proiectul hotărârii e aprobat de membri, iar pentru cele care se publică în Monitorul Oficial este necesară aprobarea de către majoritatea celor prezenți. Membrii biroului pot face sesizări pentru a fi incluse în ordinea de zi ca orice alt cetățean și au acces la informațiile din mapa de ședință. Circularele transmise sunt aduse la cunoștința membrilor la prima ședință. La ședințele BEC-ului înființat pentru aceste alegeri nu s-a întâmplat să nu existe cvorum. După fiecare ședință BEC s-a transmis către presă un comunicat cu cele mai importante decizii.

Modul de formare a birourilor electorale a fost modificat prin OUG 21/2024 cu mult mai puțin timp înaintea alegerilor decât recomandă Codul de bune practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția; în plus, modificarea a restrâns reprezentarea politică, dezavantajând partidele care ar fi avut reprezentare mai crescută la alegerile locale și partidele care nu aveau reprezentare în Parlamentul European în 2019.

Legislația ar trebui revizuită pentru a permite o mai bună reprezentare a competitorilor electorali în birourilor electorale. Regulile preferențiale care pun partidele parlamentare în avantaj la alegerile locale sau europarlamentare ar trebui reconsiderate.

Președinții și locțiitorii birourilor electorale ale secțiilor de votare au fost extrași din Corpul Experților Electorali. Conform unor interlocutori, cele mai mari deficiențe cu privire la numirea acestora s-au înregistrat în București și județul Ilfov. Unii interlocutori au criticat numărul mare de înlocuiri care s-au realizat cu puțin timp înaintea alegerilor. Spre exemplu, la Sectorul 1 au fost aprobate zeci de înlocuiri⁷.

În urma unor contestații, BEC a identificat nereguli în procesul de tragere la sorți a președinților și locțiitorilor unor birouri de circumscripție locală cu privire la nerespectarea criteriului de proximitate și includerea pe listele de desemnare a unor persoane care nu erau magistrați. BEC a dispus anularea și reluarea acestora în șase județe, iar în Argeș și Buzău s-au deplasat și

⁷ Prin [Hotărârea 52/29.05.2024](#) au fost înlocuite 44 de persoane. Prin [51/27.05.2024](#) au fost înlocuite 8 persoane. Prin [Hot. 43 din 21.05.2024](#) au fost înlocuite 7 persoane.

reprezentanți ai BEC la procedurile reluate. Având în vedere că aceste proceduri sunt bazate pe contestații la numiri, este posibil ca numărul județelor cu probleme să fie de fapt mai mare, iar în alte județele să nu se fi înregistrat sesizări. Unii interlocutori ne-au comunicat că această situație a mai apărut și la alte scrutine.

Materialele de instruire elaborate pentru birourile electorale ale secțiilor de votare au fost clare și cuprinzătoare. Echipa **Vot Corect** nu a putut observa în mod sistematic sesiunile de instruire, însă informațiile culese sporadic indică diferențe în organizarea acestora la nivel de circumscripții, mai ales în ce privește numărul de participanți. Spre exemplu, BES 1 a organizat mai multe sesiuni pentru grupuri mai mici, pe durata mai multor zile.

Capacitatea profesională a membrilor Corpului Experților Electorali trebuie consolidată prin formare continuă și evaluare constantă.

Informarea alegătorilor cu privire la procesul electoral a rămas aproape numai în mediul online, nu a făcut obiectul unor campanii pe scară largă, iar eficiența sa a fost redusă. Deși au existat noutăți importante, cu impact asupra zilei alegerilor, precum cele legate de termenul limită pentru stabilirea reședinței, acestea nu au fost promovate suficient.

Pentru a asigura informarea corectă și timpurie a alegătorilor, recomandăm elaborarea unor materiale de educație electorală în timp util și diseminarea acestora pe scară largă, inclusiv în limbile minorităților naționale și în format adaptat pentru necesitățile persoanelor cu dizabilități (limbaj mimico-gestual, format easy-to-read, Braille etc.).

III. Înregistrarea alegătorilor și listele electorale

Cetățenii români care au vârsta de 18 ani împliniți până în ziua alegerilor au drept de vot. Excepție fac debilii și alienații mintal puși sub interdicție (contrar angajamentelor Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, care a fost ratificată de România) și persoanele care, în ziua de referință, sunt condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale. La alegerile europarlamentare, pe lângă alegătorii resortisanți (cu cetățenie română) au drept de vot și alegătorii comunitari, adică cetățenii altor state membre UE care au domiciliul sau reședința în România.

Legislația ar trebui să fie armonizată cu obiectivele Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, prin înlăturarea restricțiilor privind drepturile de vot în baza dizabilităților intelectuale sau psihosociale.

Pentru alegerile locale, înregistrarea este pasivă. Pentru alegerile europarlamentare, înregistrarea este pasivă pentru alegătorii resortisanți și activă pentru alegătorii comunitari. Listele electorale permanente se întocmesc pe localități, pe baza datelor din Registrul Electoral, administrat

de AEP⁸. Pe listele speciale (utilizate doar pentru alegerile europarlamentare) sunt înscriși alegătorii comunitari, pe baza cererii lor depuse cu cel puțin 60 de zile înaintea alegerilor. Pe listele complementare (utilizate doar pentru alegerile locale) sunt înscriși alegătorii care sunt cetățeni ai altor state UE, se află în evidențele Inspectoratului General pentru Imigrări și au domiciliul sau reședința în localitatea respectivă. Pe listele suplimentare sunt înscrise prin excepție, atât pentru alegerile locale cât și pentru europarlamentare, anumite categorii de alegători care nu votează unde sunt arondați, precum și alegătorii omiși din lista permanentă.⁹ În discuțiile cu echipa **Vot Corect**, reprezentanții administrației electorale au exprimat în general încredere în acuratețea Registrului Electoral și listelor electorale.

Campania pentru înregistrarea activă a alegătorilor comunitari pentru alegerile europarlamentare a fost restrânsă, fiind necesară o campanie de informare mult mai largă. Cu toate că Autoritatea Electorală Permanentă a publicat un set de instrucțiuni, diseminarea acestuia a rămas limitată. Observatorilor **Vot Corect** li s-au semnalat câteva cazuri în care persoane eligibile care au depus cererile de înscriere la timp nu au fost înscrise și nu au putut vota.¹⁰

La alegerile europarlamentare un alegător poate vota pentru lista unui singur stat, iar autoritățile au obligația de a se informa reciproc pentru a putea radia din liste alegătorii care au optat să voteze în alt stat decât cel al cărui cetățeni sunt.¹¹ Potrivit interlocutorilor **Vot Corect**, mecanismul care asigură schimbul de informații între statele membre EU mai are nevoie de îmbunătățiri pentru a fi mai eficient.

OUG 21/2024 a stabilit că doar alegătorii care au obținut reședința (viza de flotant) cu 60 de zile înaintea scrutinului pot vota la alegerile locale în circumscripția de reședință. Această prevedere, în contextul adoptării OUG foarte aproape de termenul limită pentru stabilirea datei alegerilor, a lăsat un timp relativ scurt pentru înscrierea alegătorilor. De asemenea, reprezintă o derogare de la o normă care intra în vigoare în acest an pentru prima dată (Legea 115/2015 a fost modificată în 2023), ceea ce creează un potențial de confuzie în rândul alegătorilor. În plus, alegătorii care au optat să se înscrie cu reședința în Registrul Electoral ar fi trebui să obțină reședința până cu cel târziu șase luni înaintea datei alegerilor, ceea ce introduce termene diferite și poate crea și mai multă confuzie.

⁸ Registrul Electoral este bazat pe informațiile furnizate de Centrul Național de Administrare a Bazelor de Date privind Evidența Persoanelor și de Direcția Generală de Pașapoarte și actualizat permanent de către persoane autorizate de primari, cu sprijinul filialelor și birourilor AEP.

⁹ La alegerile europarlamentare, în secțiile din străinătate se votează numai pe liste suplimentare.

¹⁰ Potrivit legii, responsabilitatea înscrierii alegătorilor comunitari în listele speciale revine primarilor.

¹¹ Potrivit legii, în România această sarcină revine AEP.

Ca urmare a Hotărârii Biroului Electoral Central nr. 252H/12.06.2024 de pe 7 iunie, la solicitarea MAI Autoritatea Electorală Permanentă a tipărit 19.766 de buletine de vot suplimentare pentru un număr de 54 de localități din opt județe, în care numărul alegătorilor cu reședințe crescuse semnificativ.¹² Decizia BEC a fost luată foarte târziu, mai ales că termenul limită pentru stabilirea reședințelor a fost 10 aprilie, iar situația exactă era cunoscută.

Transparența procesului de stabilire a adreselor de reședință a fost scăzută, în condițiile în care creșterea semnificativă a înregistrărilor înainte de alegeri e o problemă recurentă în anumite circumstanțe. EFOR a solicitat pe baza Legii 544/2001 date privind stabilirea de reședințe pentru fiecare localitate în parte încă din 17 aprilie, însă datele nu au fost furnizate de către Direcția Generală pentru Evidența Persoanelor nici până la data acestui raport, în pofida insistențelor repetate ale reprezentanților EFOR.¹³

Pentru a asigura transparența procesului, MAI ar putea publica statistici despre acest proces, per localitate, înaintea zilei alegerilor, fiind o componentă importantă a integrității procesului electoral care ar putea fi monitorizată și de observatori externi.

Publicarea datelor privind vizele de reședință este relevantă și necesară și în contextul analizei circumstanțelor unde s-au înregistrat mulți alegători pe listele suplimentare, care ar trebui să reprezinte o excepție¹⁴. Majoritatea județelor unde s-a remarcat un procent crescut se regăsesc în zona de sud-vest, iar procentual, cel mai mult s-a votat pe liste suplimentare în Mehedinți (8,2%), Giurgiu (4,7%), Caraș Severin (5,35%), Sălaj și Teleorman (4%). Lista de secții de votare unde procentul de voturi pe liste suplimentare din totalul alegătorilor este de peste 25% include 24 de localități, majoritatea din Mehedinți. Există indicii că este o practică în unele comunități ca un număr mare de votanți să își înregistreze reședința cu puțin timp înaintea alegerilor (înainte de 2023 nu exista nicio limită de timp) pentru a aduce voturi pentru un candidat. Astfel de practici, chiar după introducerea termenului limită mai scurt pentru înscrieri, pot afecta rezultatul alegerilor, mai ales în comunități cu populație scăzută. Aceste

¹² A se vedea [comunicatul de presă al AEP](#) din 20.06.2024 și raportul EFOR ["Problemele legate de suplimentarea buletinelor de vot la alegerile locale din 9 iunie"](#).

¹³ EFOR a mai solicitat astfel de date și după alegerile din 2016 și 2020 și le-a primit într-un timp relativ scurt.

¹⁴ Principalele situații în care se poate vota pe lista suplimentară sunt: alegătorul și-a stabilit reședința în localitatea respectivă înainte de 11 aprilie și nu s-a înscris în Registrul Electoral, alegătorul este omis de pe listele permanente sau care și-a schimbat domiciliul cu puțin timp înaintea alegerilor și nu se regăsește pe listele permanente sau membrii biroului electoral votează în secția respectivă de votare și au domiciliul sau reședința în aceeași circumscripție. În 2016 votul pe listele suplimentare a reprezentat 2% (178 mii / 8,8 mil alegători), în 2020 a crescut la 2,8% (242 mii / 8,4 mil alegători), iar în 2024 a fost 2,3% (207 mii / 9 mil. alegători). Pentru alegerile din 2024 ne-am uitat la datele din SIMPV, iar procentul este de 2,3 (207 mii din 9 milioane alegători). Vezi și raportul EFOR ["Utilizarea listelor suplimentare la alegerile locale din 9 iunie"](#).

activități nu se pot înregistra fără cunoștința autorităților locale, care gestionează procesul de înregistrare.

În 28 de secții de votare din Sectorul 3 din București prezența la vot a fost mai mică de 5%, iar în jumătate dintre ele mai mică de 1%, deci doar câțiva alegători au votat. Este cel mai probabil vorba de adrese unde sunt înregistrați mulți cetățeni care nu locuiesc în realitate la adresa respectivă. Majoritatea acestor secții sunt la Colegiul Național "Matei Basarab", Școala Gimnazială "Barbu Delavrancea" și Școala Gimnazială Nr.78.

IV. Înregistrarea candidaților

Înregistrarea candidaților s-a realizat pe două niveluri diferite, la BEC pentru europarlamentare și la birourile de circumscripție locală la alegerile locale. La alegerile locale dosarele de candidatură trebuie să includă și o listă de susținători, care trebuie să cuprindă minimum 1% din numărul total al alegătorilor înscrisi în Registrul electoral și în listele electorale complementare din circumscripția pentru care candidează, dar nu mai puțin de 100 în cazul comunelor, de 500 în cazul localităților urbane de rangul II și III și de 1.000 în cazul județelor, municipiului București, sectoarelor municipiului București și localităților urbane de rangul I.

La alegerile europarlamentare din România, numărul mare de semnături ce trebuie depuse și care este printre cele mai mari de la nivelul UE - 200.000 pentru partide și alianțe și 100.000 pentru candidații independenți – limitează posibilitatea unei competiții electorale mai largi și îngreunează activitatea de verificare a dosarelor de candidatură. Conform Legii 33/2007, un alegător poate susține un singur competitor electoral. Această regulă a fost modificată pentru alegerile din iunie, însă OUG 21/2024 nu se va aplica la următoarele alegeri.

Legea ar trebui modificată astfel încât să permită oricărui alegător să semneze pentru susținerea mai multor candidaturi pentru alegerile europarlamentare. Pentru a asigura accesul la procesul electoral și consolidarea mecanismelor de verificare a semnăturilor, numărul acestora ar trebui redus.

Numărul mare de semnături nu asigură neapărat reprezentativitatea competitorilor și mai degrabă încurajează utilizarea unor mijloace de colectare ilegale. Cadrul legislativ și mecanismele practice nu asigură BEC prea multe opțiuni de a respinge candidaturi în cazul în care semnăturile nu sunt considerate a fi reale și legal colectate, verificarea făcându-se doar pe formă și fond. BEC verifică prezența elementelor solicitate de lege și veridicitatea documentului - de exemplu, foile nu sunt fotocopyate sau semnăturile nu sunt identice. Chiar și în situația în care ar identifica semnături identice, BEC ar putea avea o problemă să le invalideze și ar trebui să înainteze o plângere penală către organele de cercetare penală, a cărei soluționare se poate întinde mult după finalizarea procesului electoral.

În mod practic, la nivelul BEC 187 de persoane au fost angrenate în procesul de verificare – aproape tot personalul tehnic – care a fost considerat unul dificil. În ciuda mai multor solicitări înaintate BEC și birourilor de circumscripție din București coaliția *Vot Corect* nu a putut observa verificarea semnăturilor de susținere.

Nu există nicio procedură scrisă, detaliată, pentru verificarea semnăturilor, aspect confirmat de BEC și de birourile electorale de sector/al Municipiului București, care au fost contactate¹⁵. Cele mai multe birouri electorale verifică un eșantion de semnături până la un număr care permite validarea mandatului, însă există și cazuri unde sunt verificate toate semnăturile (la locale). Acest context poate determina aplicarea inegală a legislației.

Pentru a detalia procesul de verificare a dosarelor de candidatură, ar trebui elaborată o procedură pentru verificarea semnăturilor de susținere a listelor de candidați.

Chiar dacă BEC nu a înaintat nicio plângere penală pentru alegerile din iunie 2024, candidatul independent Silvestru Șoșoacă este cercetat penal pentru utilizarea unor semnături posibil ilegale. Înscrierea în cursa electorală inopinată și fără o campanie prealabilă a unor candidați sau partide ridică semne de întrebare privind integritatea modului de colectare a datelor, fapt care se poate răsfărânge asupra scăderii încrederii publice în procesul electoral. Reamintim că în 2019 au fost înaintate mai multe plângeri penale legate de posibile infracțiuni legate de depunerea de candidaturi¹⁶.

La europarlamentare, BEC a înregistrat candidaturile a 12 partide și 4 candidați independenți, adică un total de 494 de candidați. Au fost respinse 3 partide (Partidul Oamenilor Liberi, PNT Maniu Mihalache, Noua Românie) și 3 candidați independenți (Petru Mândru, Ilie Mustățea, Paul Jurma). Candidaturile *Partidul Diaspora Unită* au fost respinse inițial pe motivul lipsei unui număr suficient de semnături valide. Ulterior instanța a decis acceptarea candidaturilor întrucât listele de susținători au fost distruse de o inundație la sediul BEC și, în aceste condiții, nu au mai putut fi verificate.

Cererea de înregistrare a Alianței ADU a fost respinsă de BEC întrucât persoanele care reprezentau PMP – Eugen Tomac și Ionuț Simionca – nu

¹⁵ Potrivit Codului de bune practici în materie electorală, paragraful I.1.3.III "Verificarea semnăturilor trebuie să fie reglementată de niște norme clare, în special cele care vizează datele limită".

¹⁶ Precedentul a fost creat de decizia Decizia CCR 4/2019 în cazul respingerii candidaturii lui Viorel Cataramă în 2019 (alegerile prezidențiale). BEC emis Decizia nr. 10/D din 20 septembrie 2019, prin care "un număr de 94.170 de semnături, din totalul de 230.341 prezentate de candidatul Viorel Cataramă, au fost înlăturate de Biroul Electoral Central pentru că ar prezenta "elemente de similitudine evidente". Curtea a reținut "potrivit motivării deciziei Biroului Electoral Central contestate, înlăturarea susținătorilor candidaturii domnului Viorel Cataramă și, în consecință, neînregistrarea candidaturii acestuia s-au făcut doar pe baza unei simple aprecieri a aspectului unor semnături, care poate fi de natură a crea o suspiciune, dar nu poate proba, în absența altor verificări și elemente obiective, lipsa veridicității semnăturilor."

figurau în Registrul partidelor care reprezentanți legali¹⁷. Decizia BEC a fost anulată de ICCJ, care a admis înscrierea alianței, în contextul în care Eugen Tomac fusese validat ca președinte de către congresul PMP. O decizie a ICCJ din 2019, într-un caz similar legat de înregistrarea alianței USR-Plus a constatat că din Legea 33/2007 nu reiese că ar fi impusă condiția ca semnatarii protocolului de înființare să figureze în Registrul Partidelor ca președinți, ci este important ca aceștia să fie împuterniciți prin organele de conducere.¹⁸ Președinția partidului a fost contestată în instanță și există o decizie a Tribunalului București din februarie 2024 prin se dispune transmiterea hotărârilor Congresului PMP din 2023 care l-a validat pe Eugen Tomac ca președinte către registrul partidelor politice.

Autoritățile ar trebui să facă eforturi pentru actualizarea permanentă a Registrului Partidelor Politice, iar mecanismul înscrierii alianțelor și listelor de candidați ar trebui să respecte dreptul partidelor de a-și alege reprezentanții.

Pentru alegerile locale au fost înregistrați **207.390 de candidați**, mai puțin candidați decât în 2016 și 2020.

Modalitatea de publicare a datelor este una care nu permite verificarea eficientă a candidaturilor de către cei interesați, iar legislația în această materie este învechită. La alegerile europarlamentare se publică listele înaintate de partidele politice, fără a exista vreo regulă potrivit căreia acestea trebuie publicate și în format electronic. La aceste alegeri, listele au fost publicate în format pdf scanat pe site-ul bec.ro și la sediul BEC, tipărite. Datele care se publică nu sunt întotdeauna relevante: de exemplu, se publică numele părinților candidaților, dar nu se publică vârsta sau alte date biografice care ar putea fi relevante pentru alegători, dar și pentru terți pentru a verifica legalitatea candidaturilor. EFOR a solicitat BEC publicarea de date legate de sexul candidaților, însă nu am primit un răspuns punctual la această cerere, iar BEC a invocat principiul reducerii la minim a datelor¹⁹.

La locale listele sunt publicate la sediile și pe paginile web ale birourilor electorale de circumscripție și nu țin neapărat cont de o modalitate unitară de afișare. În unele cazuri, aceste decizii sunt greu de identificat. Centralizarea datelor la nivelul BEC s-a făcut după mai bine de o săptămână, ceea ce reduce transparența. Lipsa unor statistici despre vârsta candidaților, de exemplu, ne împiedică să stabilim dacă toți au avut vârsta legală; reamintim că în 2016 am descoperit candidați care fuseseră validați deși nu aveau vârsta legală.

¹⁷ https://europarlamentare2024.bec.ro/wp-content/uploads/2024/03/decizia_1.pdf

¹⁸ Vezi [Decizia nr. 1263 din 8 martie 2019, pronunțată de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție](#)

¹⁹ <https://expertforum.ro/wp-content/uploads/2024/04/182C.pdf>

Publicarea limitată a datelor despre candidați limitează posibilitatea reală de a contesta candidaturile, iar termenul de 48 de ore este nerealist. În general, publicarea unor date minimale nu este constructivă pentru competiția electorală, pentru observarea alegerilor și restrânge dreptul la informare pentru alegători. Lipsa datelor despre candidați și în particular statistici despre participarea femeilor în politică (vezi și secțiunea următoare) încalcă standardele internaționale la care România a aderat sau planuri naționale pe care și le-a asumat (de exemplu OGP).²⁰ Deși AEP a organizat o conferință de presă în cadrul căreia a prezentat date generale despre candidați, considerăm că acestea nu sunt suficient de detaliate, iar baza de date nu a fost făcută disponibilă către public²¹. În plus, chiar dacă AEP va include aceste informații în raportul legat de alegeri, acesta nu va fi publicat într-un timp util.

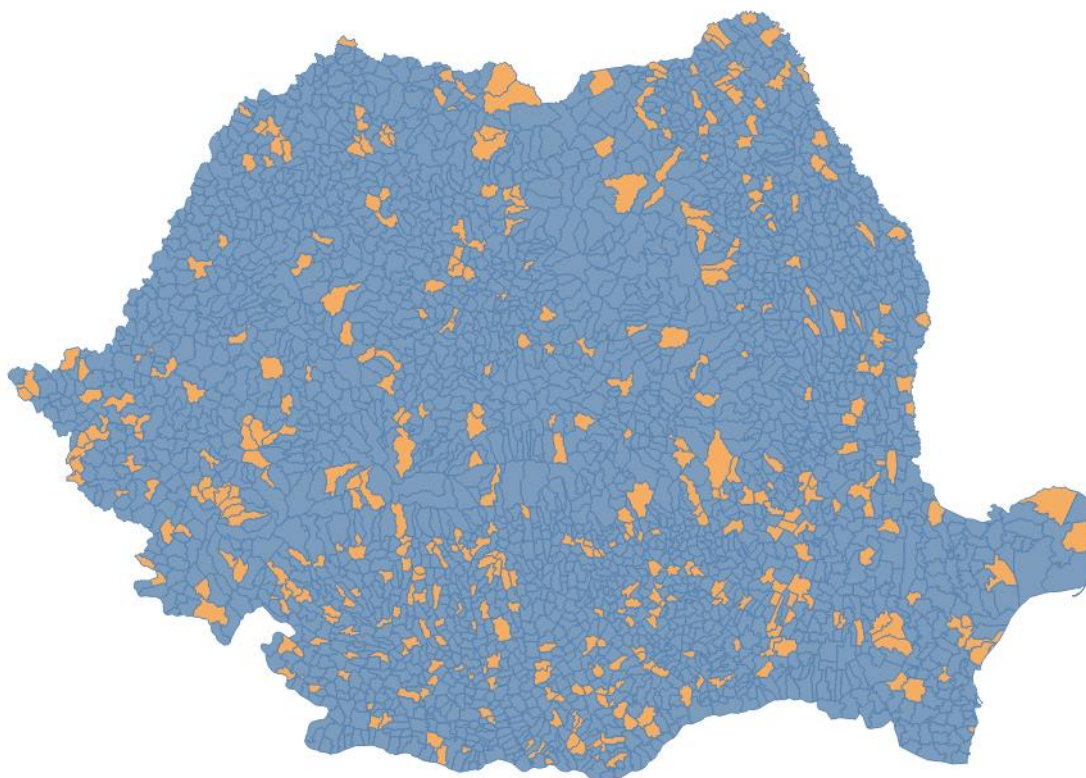
Legea ar trebuie să prevadă un termen mai lung pentru contestarea candidaturilor la alegerile locale. Legislația pentru ambele tipuri de alegeri ar trebui modificată pentru a permite accesul alegătorilor și altor părți interesate la informații extinse despre candidați, publicate în timp util și online, în formate deschise.

Din datele publicate rezultă că aproximativ 400 de primari au schimbat partidul și au candidat din partea unei formațiuni diferite față de cea în care au fost aleși în 2020, ca efect al OUG 21/2024²². Proiectul de OUG a fost modificat pe parcursul perioadei de dezbatere publice, întrucât prima formă propusă ar fi permis migrația chiar și după alegeri, întrucât nu menționa că aleșii trebuie să rămână în același partid la momentul numirii în funcție. Pentru reglementările legate de migrația aleșilor locali am atras deja atenția că există jurisprudență a Curții Constituționale care a găsit această practică neconstituțională. Decizia CCR 761/2014 constată că OUG 55/2014 încalcă art. 147 alin. (4) din Constituție "în raport cu situația consilierilor locali și județeni."

²⁰ Paragraful 40.13 din Documentul OSCE de la Moscova din 1991 obligă statele participante să „asigure colectarea și analiza datelor pentru a evalua, monitoriza și îmbunătăți în mod adecvat situația femeilor”. Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW) Comentariul General nr. 23, paragraful 48, notează că „Statele părți ar trebui...(d) să includă date statistice, dezagregate pe sex, arătând procentul femeilor în raport cu bărbații care se bucură de drepturi [politice]”. [Obiectivul 17.18 al Agendei ONU 2030 pentru Dezvoltare Durabilă](#) "să crească semnificativ disponibilitatea datelor de înaltă calitate, la timp și fiabile, dezagregate în funcție de venituri; sex, vârstă, rasă, etnie, statut migrator, dizabilitate, localizare geografică". [Planul de Acțiune OGP](#) pentru perioada 2022-2024 include angajamentul 8 „Participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la procesul de decizie în viața publică și politică”.

²¹ AEP a organizat o [conferință de presă în data de 28 mai](#).

²² Vezi raportul EFOR ["Migrația primarilor la alegerile locale din 2024"](#)

Harta migrației primarilor, iunie 2024. În localitățile marcate cu portocaliu s-a înregistrat migrație către un alt partid în vederea depunerii de candidaturi. [Sursa](#).

V. Participarea femeilor la procesul electoral

Pentru alegerile europarlamentare, partidele și alianțele electorale au înscris 494 de candidați din care 167 femei (33%) și 297 bărbați²³. Trei din patru candidați independenți validați de BEC sunt bărbați.

Cele mai multe candidate au fost incluse pe listele REPER, AUR și SOS România (câte 39%), urmate de PSD+PNL (37%)²⁴. Alianța Dreapta Unită a înregistrat 35% candidate. La UDMR procentul candidatelor se ridică la 30%, iar la PUSL la 23%. La nivel de partid cele echilibrate sunt USR (12 F/11 M) și PSD (12 F/11 M). Doar un sfert din candidații PNL au fost femei – 5 din 20.

Conform Legii 33/2007, listele de candidați se întocmesc astfel încât să asigure reprezentarea ambelor sexe, iar încălcarea acestei prevederi atrage nulitatea listei de candidați, constatată prin decizie a Biroului Electoral Central. La aceste alegeri nu s-a identificat nicio situație de acest fel.

La alegerile locale femeile au reprezentat 24% dintre candidați, cu aproape 2% mai mult față de anul 2020, dar și mai mult decât în 2016, când 21%

²³ Comparativ, în 2019, 31% din candidați au fost femei. Vezi mai multe statistici la https://Vot_Corect.ro/euro-locale-2024/candidati/

²⁴ Reper este singurul partid care a folosit o listă de tip fermoar (în funcție de gen), adică a pus alternativ candidații bărbați și femei (cel puțin în prima jumătate a listei).

dintre candidați au fost femei²⁵. Datele au fost publicate de către BEC în format centralizat la mai bine de o săptămână de la rămânerea definitivă a candidaturilor, relevând că **467 de liste depuse pentru consilii locale (3%)** nu respectă prevederile art. 7 din Legea 115/2015, adică nu asigură reprezentarea ambelor sexe pe listele electorale, regulă aplicabilă listelor care conțin mai mult de 2 persoane²⁶. Deși nu respectă această condiție, listele respective nu au fost declarate nule. Spre deosebire de reglementările pentru europarlamentare, la alegerile locale legea nu prevede că aceste liste sunt nule de drept. Menționăm totuși că numărul listelor înregistrate prin încălcarea legii a scăzut la aproape la jumătate comparativ cu 2020.

Legislația ar trebui să prevadă că listele care nu respectă criteriile reprezentării ambelor sexe pe listele de candidați la alegerile locale ar trebui să fie nule de drept. Autoritățile ar trebui să publice date mai detaliate cu privire la candidaturile înregistrate, pentru a spori transparența și pentru a asigura posibilitatea de a le contesta.

În ceea ce privește rezultatele la alegerile locale, se poate observa o discrepanță majoră între numărul de femei și numărul de bărbați aleși în funcția de primar. Dintr-un total de 3.186 de aleși, 2.972 sunt bărbați și doar 214 femei, adică aproape 7%. În mod negativ, reprezentarea femeilor rămâne redusă. În majoritatea județelor mai puțin de 10% dintre aleși sunt femei.

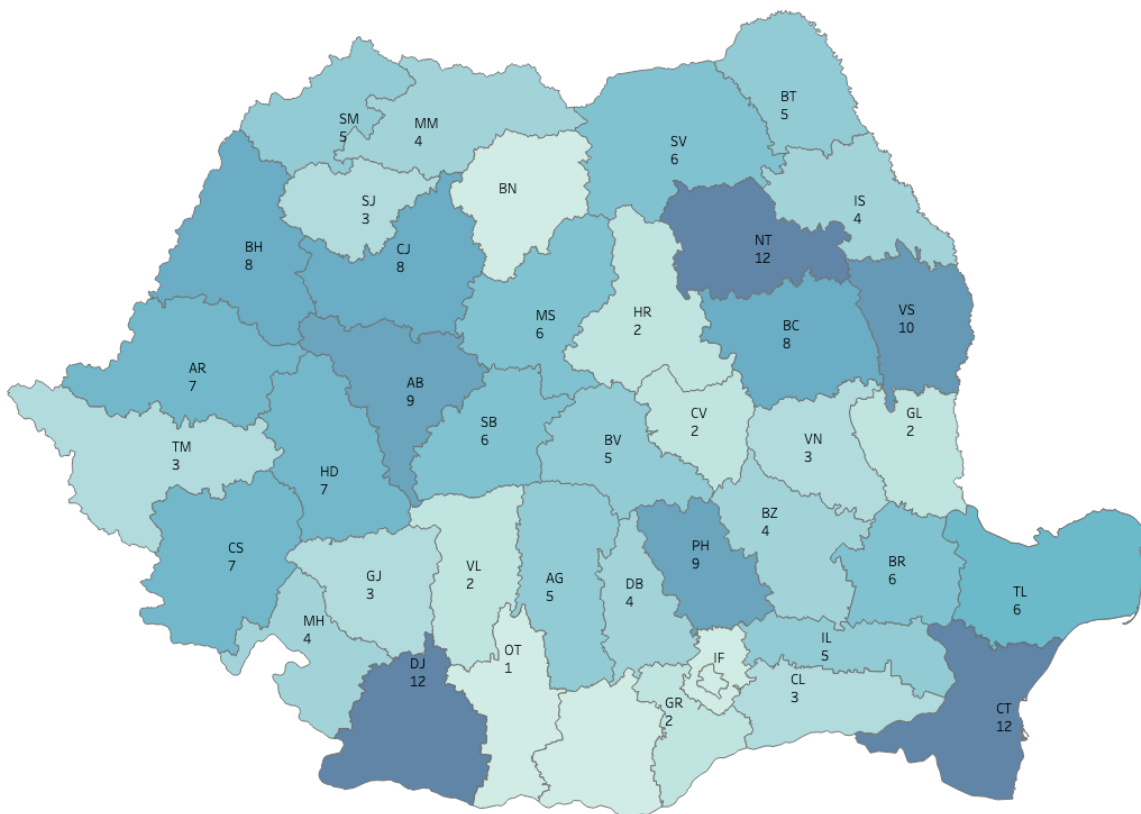
Din punct de vedere al distribuției teritoriale, județele în care au fost alese cele mai multe femei sunt Constanța (12 femei dintr-un total de 70 de primari aleși), Neamț (12 femei dintr-un total de 83 de primari aleși), Vaslui (10 femei dintr-un total de 86 de aleși) și Dolj (12 femei dintr-un total de 111 primari aleși). Județele unde au fost alese cele mai puține femei sunt Galați, Covasna, Vâlcea și Giurgiu (2 femei), Olt (1 femeie).

Procentual, județele cu cea mai bună reprezentare a femeilor sunt Constanța (17,14% femei), Neamț (14,46%), Brăila (13,64%), Vaslui (11,63%) și Alba (11,54%). Județele cu cea mai slabă reprezentare sunt Galați (3%), Harghita (2,9%), Vâlcea (2,24%), Olt (0,89%). **În plus, în Municipiul București și în județele Ilfov și Bistrița-Năsăud nicio femeie nu a fost aleasă în funcția de primar.**

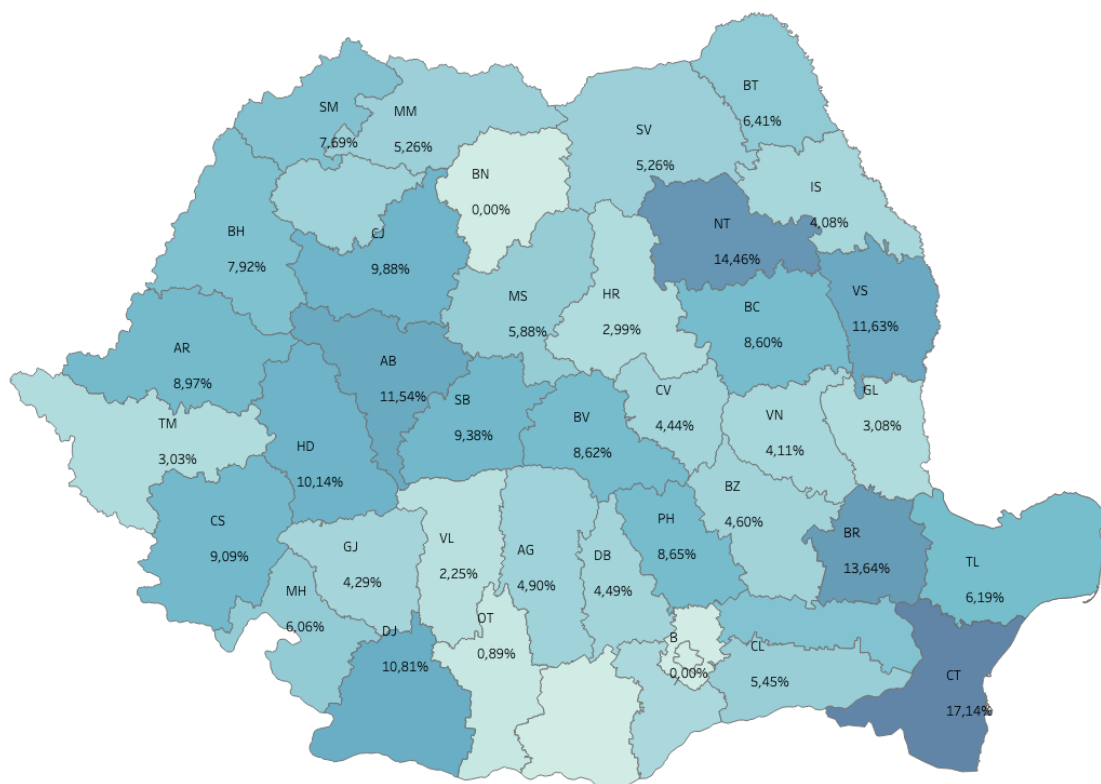
²⁵ Vezi raportul EFOR [Candidații la alegerile locale din iunie 2024](#). Cea mai mică proporție de candidate este la comune (23%), iar cea mai mare la municipii și în București, cam o treime. La nivel de funcții județene s-au înregistrat 27% femei. Pe tipuri de funcții, cele mai puține candidate sunt la poziția de primar și președinte al consiliului județean (11%). Cele mai multe candidate sunt la consiliul general (34%) și la consilii județene (27%). Pentru consilii locale, un sfert dintre candidați sunt femei, iar pentru Primăria Generală 22% dintre candidați (2/9).

²⁶ Art. 7 (1) prevede că "Listele de candidați pentru alegerea consiliilor locale și a consiliilor județene trebuie întocmite astfel încât să asigure reprezentarea ambelor sexe, cu excepția acelor care conțin un singur candidat".

Vot Corect: raport final de observare a alegerilor
 locale și europarlamentare, 9 iunie 2024

Număr primărite pe județ

Procent primărite pe județ

La alegerile europarlamentare doar 6 femei au obținut un mandat în Parlamentul European. Raportat la numărul total de mandate (33), procentul de femei alese este de 18,18%.

La nivel de partid, reprezentarea este și mai scăzută.

- Alianța PSD-PNL: 4 mandate dintr-un total de 19;
- AUR: 1 mandat dintr-un total de 6;
- Alianța Dreapta Unită: 0 mandate dintr-un total de 3;
- UDMR: 0 mandate dintr-un total de 2;
- SOS: 1 mandat dintr-un total de 2.

De remarcat că nicio femeie din Alianța Dreapta Unită și din UDMR nu a obținut mandat în Parlamentul European, ceea ce confirmă faptul că un număr mai mare de candidate nu echivalează și cu o reprezentare politică mai bună a femeilor, întrucât pe liste femeile ocupă, în general, poziții neeligibile.

Comparativ cu alegerile anterioare pentru Parlamentul European, se poate observa o scădere de la an la an a reprezentării femeilor, în 2019 fiind alese 7 femei, în 2014 - 11 femei, în 2009-12 femei, iar în 2007-12 femei.

VI. Campania electorală

Campania electorală, care s-a desfășurat între 10 mai și 7 iunie, a fost caracterizată prin numărul redus al dezbaterilor electorale, iar mesajele adresate electoratului au fost de cele mai multe ori vagi și conturate în termeni generali. Cu toate că alianța pentru alegerile europarlamentare dintre cele două partide mai mari nu a fost replicată în alegerile locale decât într-un număr relativ restrâns de localități, contextul politic creat a redus confruntarea politică între candidații desemnați de partidele respective.

Campania pentru alegerile europarlamentare a fost eclipsată de cea pentru locale. Temele de interes european au fost absente din discursul politic, iar spațiul rămas liber pare să fi oferit mai mult ecou discursului antieuropean suveranist al unor competitori.

La rândul său, discursul campaniei pentru locale nu a conținut foarte multe teme de interes pentru electorat, iar cazurile în care competitorii au recurs la atacuri la persoană și mesaje calomnioase au fost frecvente. În mod regretabil, campania a fost marcată și de unele incidente violente, inclusiv unul grav chiar în ziua alegerilor, raportat în București.

Încercări de manipulare a electoratului au fost identificate în publicarea frecventă a unor sondaje de opinie cu rezultate foarte diferite, care au fost criticate de sociologi ca lipsite de credibilitate, neprofesioniste și bazate pe metodologie defectuoasă. Contrar prevederilor legii, unele sondaje au fost publicate inclusiv în ziua alegerilor.

În ce privește modalitățile de campanie, reglementările restrictive privind campania outdoor au determinat competitorii electorali, ca și la alte alegeri, să folosească mai mult perioada de precampanie decât perioada oficială a campaniei, sub pretextul strângerii semnăturilor de susținere. Considerăm că legislația restrictivă afectează dreptul competitorilor de a se promova,

favorizează partidele care se pot baza de fonduri semnificative de campanie, și reduce transparența cheltuielilor. Afișajul prin panotaj, singurul permis în campania propriu-zisă, este considerat atât de **Vot Corect** cât și de majoritatea interlocutorilor o metodă cu un impact foarte redus. Reglementările privind afișajul au fost detaliate după începerea campaniei electorale prin hotărâri succesive ale BEC; această practică poate crea confuzie și trebuie evitată.

Legislația ar trebui revizuită pentru a clarifica suficient reglementările privind campania outdoor și pentru a elimina restricțiile nejustificate.

În numeroase cazuri – unele constatate de observatori, altele semnalate de utilizatorii platformei www.Vot_Corect.ro – legea a fost încălcată de competitori care au utilizat mai multe afișe decât este permis.²⁷ **Vot Corect** a sesizat birourilor electorale de circumscripție mai multe încălcări ale legislației. Observăm totuși că procesul de soluționare a unor sesizări privind afișajul ilegal este unul îndelungat și implică antrenarea semnificativă de resurse din partea autorităților electorale.

Campania a fost în schimb vizibilă și activă în mediul online, majoritatea partidelor și candidaților alegând rețelele sociale ca mediu preferat pentru a-și transmite mesajul către electorat.

Vot Corect a primit primite câteva zeci de sesizări cu privire la continuarea campaniei electorale în ziua votării. Observatorii **Vot Corect** au observat continuarea campaniei electorale prin încălcarea legii de către candidații Cristian Popescu Piedone și Diana Șoșoacă.²⁸

Acoperirea mediatică a campaniei a fost afectată semnificativ de practica partidelor de a folosi sume semnificative din subvenții pentru a plăti contracte cu instituțiile de presă (*vezi mai multe detalii în secțiunea următoare*). Această practică afectează independența mass media și avantajează în special cele două partide mai mari încă din anii pre-electorali sau în perioada de precampanie. Misiunea pentru Libertatea Presei în România a Media Freedom Rapid Response a notat faptul că utilizarea semnificativă a acestor fonduri are "ca rezultat o mediatizare părtinitoare, în primul rând în favoarea coaliției de guvernare", precum și că "Finanțarea politică creează o mass-media manevrabilă, care nu reușește să tragă guvernul la răspundere, și, drept urmare, subminează încrederea publicului în presă."²⁹ Prin urmare, deși subvențiile nu reprezintă un procent semnificativ din fondurile cheltuite la aceste alegeri, modul în care afectează peisajul mass media și desfășurarea campaniilor electorale rămâne problematic.

²⁷ Mai multe sesizări în acest sens au fost primite și pe platforma **Vot Corect**.

²⁸ Mai multe sesizări despre continuarea campaniei electorale de către candidați se pot găsi [pe platforma Vo tCorect](#).

²⁹ Mai multe detalii în [raportul MFRR publicat pe 26 iunie](#).

Subvențiile anuale pentru partidele politice trebuie limitate, iar transparența modului și în care sunt cheltuite fondurile trebuie sporită, inclusiv prin publicarea beneficiarilor fondurilor și marcarea materialelor de propagandă în perioadele neelectorale. Legea ar trebui să definească publicitatea politică în afara campaniilor electorale.

VII. Finanțarea campaniilor electorale

Din punct de vedere legal, finanțarea campaniei electorale s-a desfășurat separat pentru cele două tipuri de scrutin, după reguli similare. AEP a publicat două ghiduri privind finanțarea campaniei electorale care au fost supuse dezbaterii publice și a organizat mai multe seminare de pregătire pentru mandatarii financiari ai partidelor.³⁰ *Vot Corect* a transmis comentarii la propunerile de ghiduri publicate de AEP și a observat prima dintre sesiunile organizate pentru mandatarii financiari și reprezentanții competitorilor electorali³¹.

Limita maximă a contribuțiilor pentru campania electorală este de 750 de salarii de bază minime brute pe țară pentru fiecare candidat la funcția de parlamentar european, iar valoarea maximă a contribuțiilor pentru partide sau alianțe a fost de 106.425.000 lei. Pentru alegerile locale, limitele sunt diferite pentru fiecare tip de candidatură, iar partidul politic poate transfera bani pentru finanțarea campaniei în completarea contribuțiilor candidaților, până la atingerea limitei maxime și suplimentar 165.000 lei, pentru fiecare listă de candidați la consiliul județean și la Consiliul General al Municipiului București. Campania electorală se poate finanța din venituri proprii, donații de la persoane fizice și împrumuturi de la persoane fizice sau contractate cu instituții de credit pentru candidați, respectiv cotizații, donații, venituri din activități proprii, subvenții și împrumuturi în bani de la persoane fizice și juridice pentru partide și alianțe. Limita donațiilor pentru campanie este de 660,000 lei de persoană, per tip de campanie. La locale limita maximă a cheltuielilor depinde de numărul de candidați.

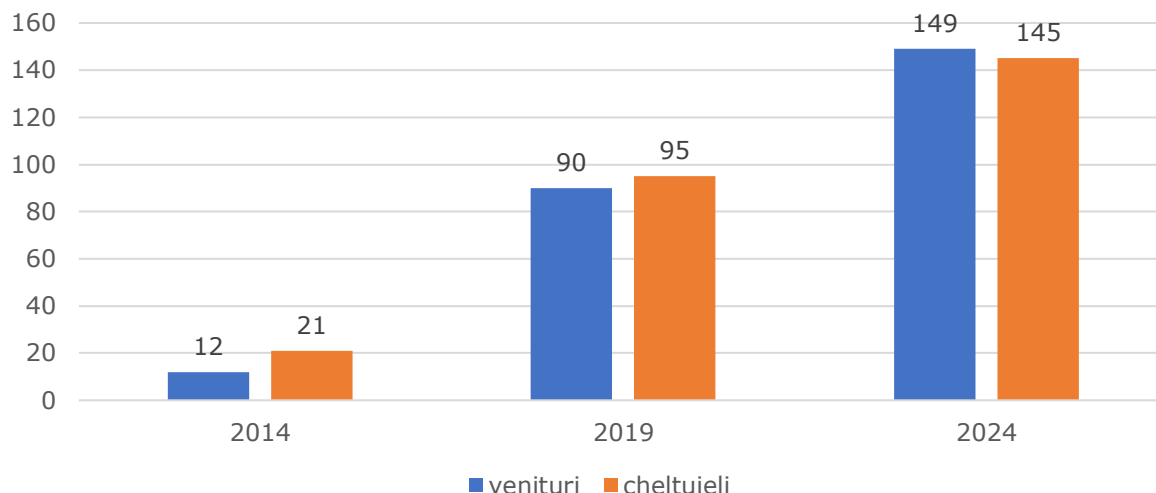
Veniturile competitorilor pentru alegerile europarlamentare au fost de 149 milioane de lei, iar cheltuielile de 145 milioane de lei, semnificativ mai mari decât în 2019 și 2014 (vezi graficul de mai jos)³². Din acestea, 69 de milioane au provenit din contribuții ale candidaților, iar restul din transferuri ale partidelor. Alianța PSD – PNL a declarat venituri de 97 de milioane de lei, iar alianța Dreapta Unită (USR-PMP-FD) a raportat 17 milioane. Alianța compusă din AUR și PNCR a raportat aproape 27 de milioane.

³⁰ Ghidurile sunt disponibile la www.finantarepartide.ro.

³¹ <https://expertforum.ro/comentarii-ghiduri-campanie-2024/>

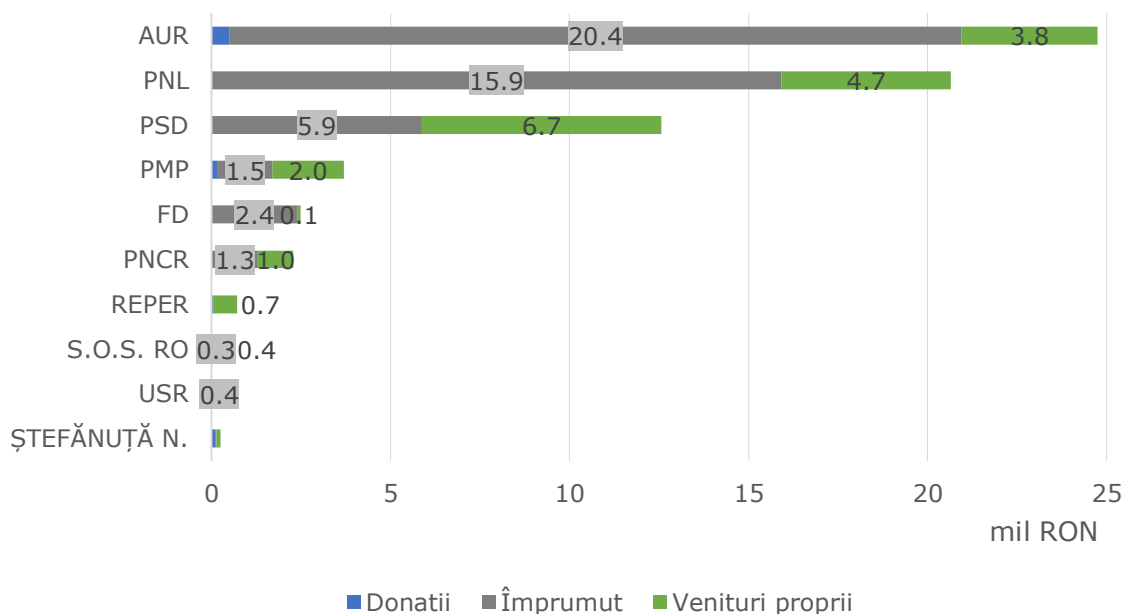
³² Conform datelor publicate de AEP, cuprinzând raportări ale partidelor politice și candidaților independenți. Aceste totaluri reflectă [statisticile de la 13.06.2024](#). Am utilizat aceste date întrucât rapoartele de venituri și cheltuieli nu au fost publicate până la momentul realizării acestui raport.

Venituri și cheltuieli la europarlamentare milioane lei

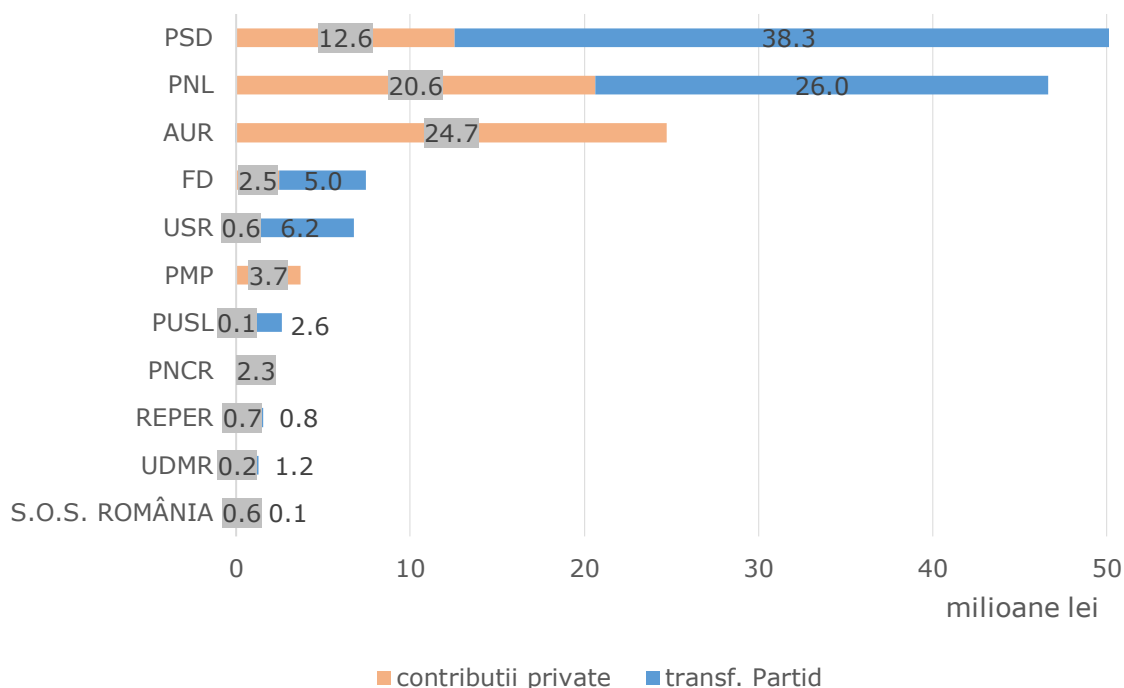

Dintre fondurile aduse de candidați, cea mai mare parte provine din împrumuturi (70%), respectiv din venituri proprii (28%), donații reprezentând doar puțin peste 1%. AUR este partidul care a raportat cei mai mulți bani din venituri ale candidaților, respectiv 24,7 milioane de lei.

Contribuții candidați europarlamentare primii 10 competitori ca total

Venituri la europarlamentare competitori cu venituri de peste 500 mii lei

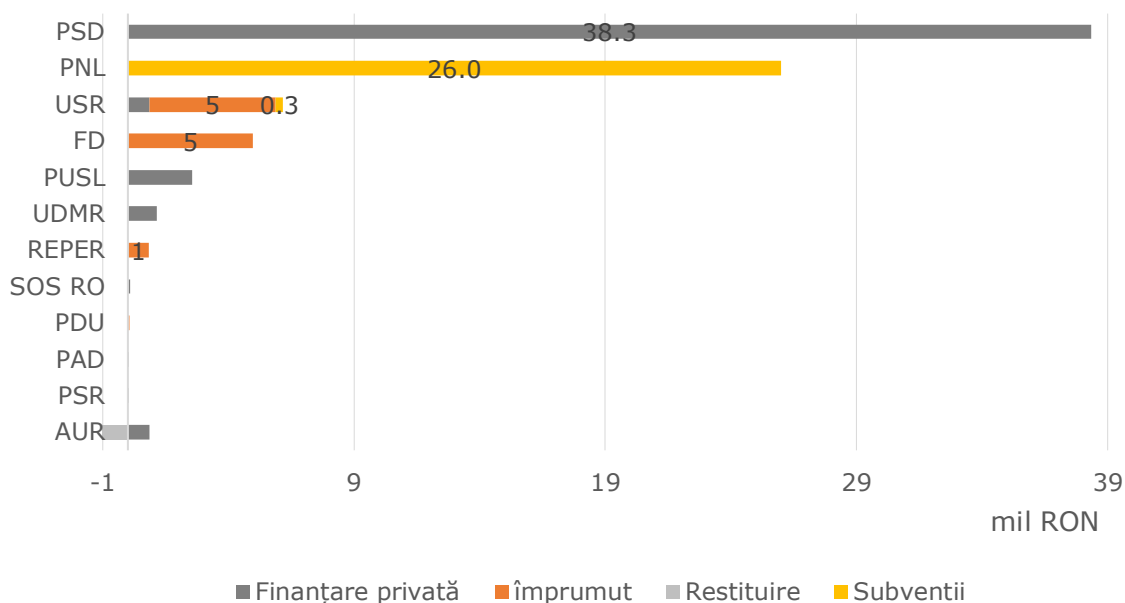

La veniturile declarate de partid, 43 de milioane (55%) provin din finanțări private, 10 milioane (14%) reprezintă venituri din împrumuturi, iar 26 de milioane (32%) subvenții. Comparativ cu 2019, partidele au utilizat mai puține fonduri din subvenții, aproape la jumătate.³³ În unele cazuri au fost raportate restituiri de fonduri³⁴.

³³ În 2019 [partidele au utilizat 51 de milioane de lei din subvenții](#).

³⁴ În cazul AUR, s-au restituit 1,02 milioane de lei. În cazul candidaților există contribuții marcate cu - de 925 mii lei pentru Gheorghe Falcă și Elena Murg (PNL), respectiv aproape 50 mii lei pentru Alina Totti (USR).

Transferuri partide europarlamentare

În mod paradoxal, la anumite partide – cel mai proeminent caz fiind cel al AUR – candidați aflați pe locuri neeligibile au contribuit financiar semnificativ la finanțarea campaniei pentru europarlamentare. De exemplu, opt candidați aflați pe locuri neeligibile au luat împrumuturi de peste 1,5 milioane de lei fiecare, deși veniturile anuale ale acestora conform declarației de avere se plasează între 0,1 și 10% din valoarea împrumutului.³⁵ Contribuții semnificative aduse de candidați care nu se regăsesc pe locuri eligibile se regăsesc și la PNL. Se ridică semne de întrebare legitime cu privire la interesul acestora de a finanța o campanie care cel mai probabil nu le va aduce un mandat de europarlamentar în urma alegerilor și se nasc suspiciuni privind posibila finanțare indirectă a campaniei de către terți sau finanțarea campaniei de către un număr mic de persoane interesate care folosesc candidații ca intermediari³⁶. Menționăm că aceștia nu mai trebuie să depună declarații de avere dacă nu sunt aleși în funcții publice și astfel nu vom afla care este sursa împrumuturilor. De asemenea, aceștia își recuperează contribuțiile dacă partidul obține mai mult de 3% din voturi. Acest tip de comportament reduce transparența procesului.

Pentru a crește transparența finanțării campaniei electorale, autoritățile ar putea introduce cerințe prin care identitatea donatorilor sau persoanelor care împrumută candidații pentru campaniile electorale peste o anumită limită să fie publică, similar procedurilor pentru finanțarea partidelor politice.

Competitorii nu au folosit bani din subvenții în prima parte a campaniei electorale, transferurile din subvenții fiind realizate în ultimele zile de

³⁵ Declarațiile de avere sunt disponibile la <https://europarlamentare2024.bec.ro/candidati/>

³⁶ Sursa împrumutului nu este accesibilă publicului, informații sunt transmise doar către AEP.

campanie. PNL a transferat pentru cheltuieli de campanie 26 de milioane de lei între 5 și 7 iunie, iar USR 300 mii de lei pe 7 iunie. Pe de altă parte, conform declarațiilor publicate de AEP pentru cheltuielile din subvenții în luna mai se poate observa că acestea au utilizat 32 milioane de lei, dintre care 18 milioane pentru contracte din presă și propagandă³⁷. PSD a raportat 5 mil lei, PNL 8,5 mil lei, USR 4,1 mil lei, AUR 355 mii lei, iar PMP 459 mii lei³⁸. Menționăm că nu au fost publicate încă rapoartele privind subvențiile pe iunie.³⁹ Din rapoartele legate de cheltuieli pentru campanie putem observa că PNL a cheltuit 14 mil lei pentru presă, 8 milioane de lei pentru tipărituri și 2 mil lei pentru online din subvenții.

Există posibilitatea ca partidele să fi continuat promovarea prin intermediul unor contracte pentru promovarea activității politice, fapt care ar putea conduce de fapt la ocolirea reglementărilor privind finanțarea campaniei electorale. Chiar dacă sunt contracte semnate înainte de începerea campaniei electorale, considerăm că acestea ar trebui suspendate pe perioada campaniei electorale sau ar trebui declarate ca fonduri de campanie. Astfel de cheltuieli ar fi justificate doar în cazuri în care sunt promovate persoane din partid care nu candidează sau activități și care nu pot influența rezultatul alegerilor.

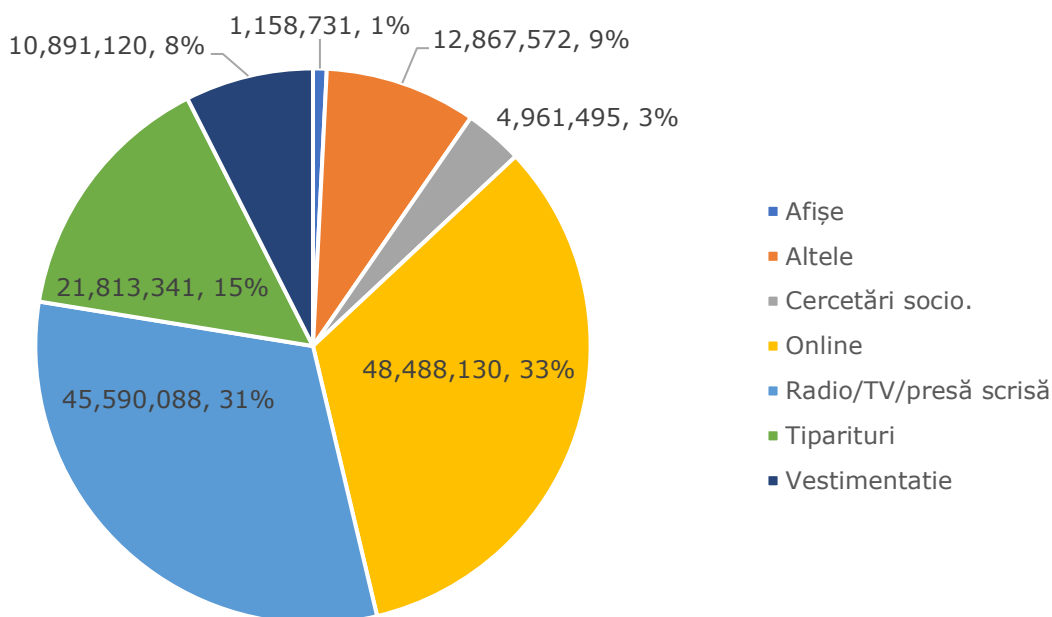
Competitorii electorali au cheltuit cel mai mult la europarlamentare pe online (33%), radio/tv/presă (31%) și tipărituri (15%). 10 milioane de lei (8%) s-a cheltuit pe vestimentație, aproape exclusiv de către PSD. Majoritatea fondurilor din categoria radio/tv/presă au fost alocate către promovare la TV: PSD a cheltuit 13,6 milioane, PNL – 15 mil (estimativ), AUR -11 mil, iar USR 2 milioane de lei.

³⁷ Această linie include atât cheltuieli pentru contracte cu presă, cât și alte materiale pentru promovarea partidului și nu se poate face o delimitare clară, întrucât nu se publică informații detaliate.

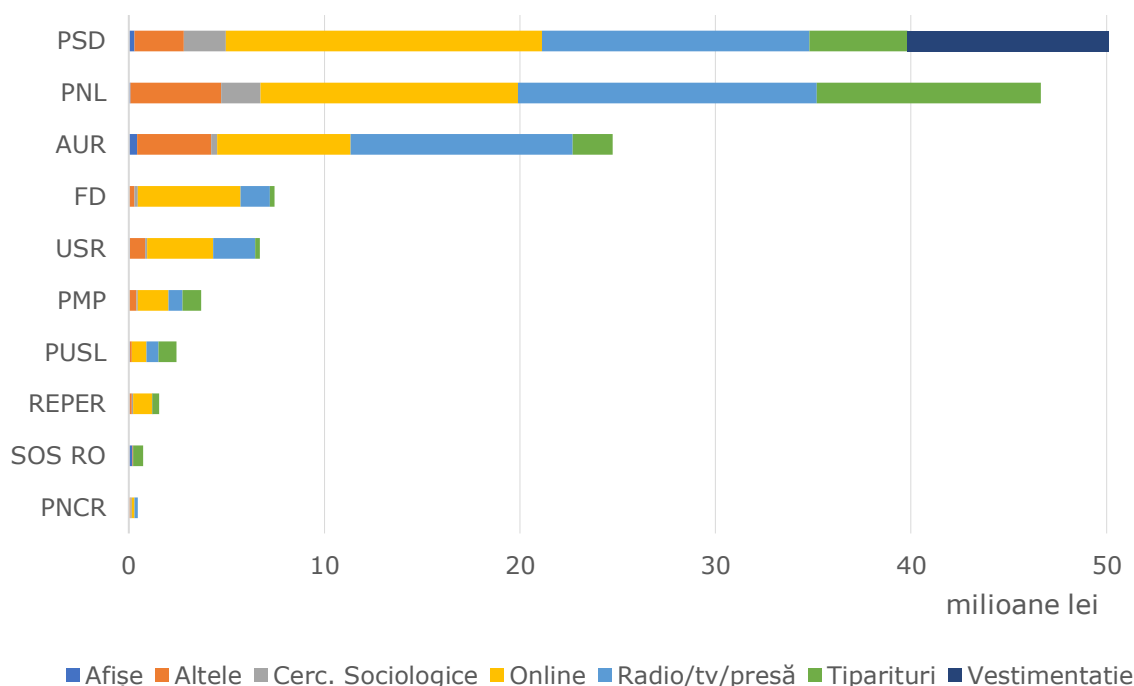
³⁸ Rapoartele sunt disponibile pe [pagina web AEP](#).

³⁹ Rapoartele se publică cu un decalaj de două luni. Datele despre iunie le vom vedea în luna august. Este posibil ca o parte dintre aceste cheltuieli să fi fost făcute în luna iunie.

Cheltuieli competitori europarlamentare

Cheltuieli partide europarlamentare primele 10 ca total cheltuieli

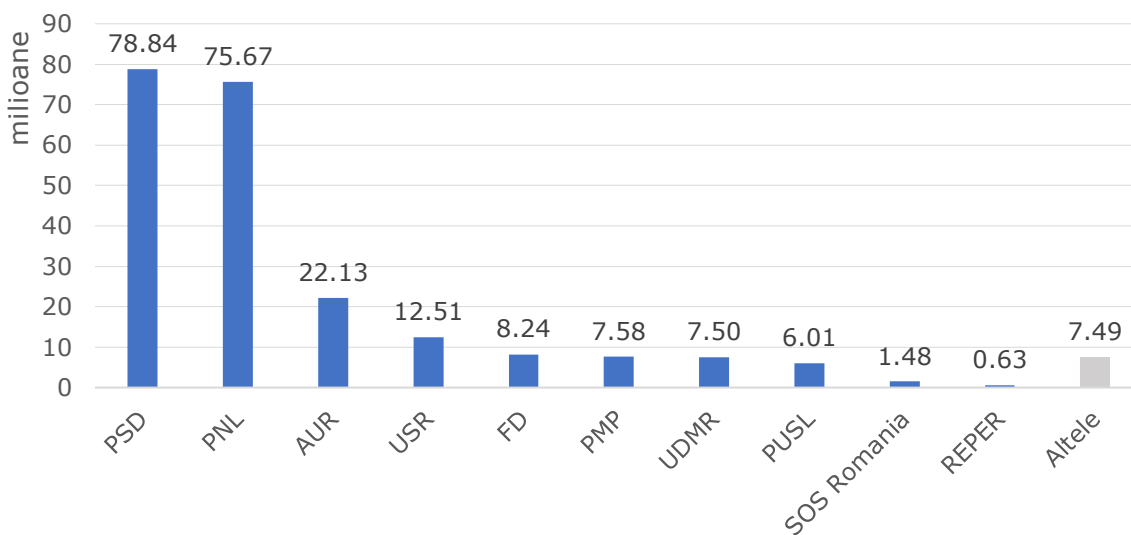

La locale candidații au declarat contribuții de 228 de milioane de lei și sume transferate în contul central de campanie de 11 milioane de lei; 7 milioane reprezintă transferurile către contul de campanie electorală deschis la nivelul județului/sectorului sau municipiului București. Din total, 190 de milioane (83%) provin din venituri proprii și 3,6 milioane din

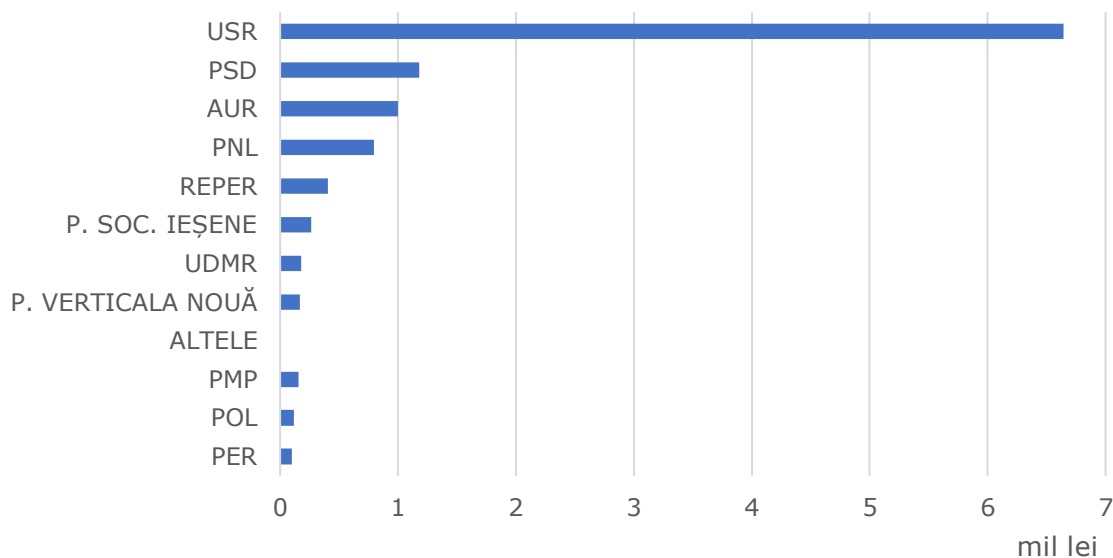
împrumuturi (15%). Se observă o creștere a contribuțiilor față de 2020, când s-au înregistrat 189 de milioane.

Au fost declarate cheltuieli 235 de milioane de lei. Dintre acestea, doar 1,5 milioane reprezintă cheltuieli din subvenții, realizate de PNL Mehedinti și central (1,35 mil), PMP (135 mii) și PMP Călărași (20 mii, ca parte a ADU).

Contribuții candidați locale

Sumă transfer în contul central de campanie

Suprapunerea celor două tipuri de alegeri a generat dificultăți pentru unii competitori cu capacități mai scăzute de a identifica mandatarii financiari, mai ales că perioada de campanie s-a suprapus și peste cea de depunere a raportărilor financiare anuale. Unii interlocutori au subliniat dificultatea de a asigura desfășurarea activităților de raportare pentru două tipuri de alegeri în paralel. Chiar dacă scriptic cele două campanii sunt finanțate diferit, în practică am constatat că a existat în unele cazuri o suprapunere

de facto a acțiunilor de campanie, ceea ce avantajează partidele cu resurse semnificative.

Este îmbucurător că, deși nu există o obligație legală, AEP a publicat în fiecare săptămână statistici privind tranzacțiile competitorilor⁴⁰. Cu toate acestea, legislația ar trebui modificată pentru a stabili obligația de a publica aceste date⁴¹. În premieră au fost publicate în acest an și cheltuielile, inclusiv cu numele furnizorilor de servicii contractați, ceea ce a contribuit la creșterea transparenței acestora. Deși contribuțiile sunt înregistrate pe candidat, cheltuielile sunt asociate unui partid.

Calitatea datelor ar putea fi îmbunătățită pentru a permite o prelucrare mai eficientă. Dintre problemele identificate se numără lipsa uniformității informațiilor sau introducerea mai multor tipuri de informații în aceeași celulă. De exemplu, nu este mereu clar care este sursa împrumuturilor (persoană fizică sau instituție de credit), întrucât apare doar *împrumut*.

Având în vedere faptul că la locale o parte semnificativă din informații (numele partidului, județ, tipul cheltuielii) nu sunt introduse uniform, iar procesarea acestora ar fi implicat un efort prea mare din partea *Vot Corect* nu am inclus statistici suplimentare. Deși AEP a dezvoltat o aplicație informatică pentru colectarea de date legate de finanțarea politică, aceasta nu a fost folosită pentru alegerile din iunie. Folosirea aplicației ar fi putut îmbunătăți modalitatea de colectare a datelor.

Pentru a facilita reutilizarea datelor, modalitatea de colectare a acestora ar putea fi îmbunătățită. Legislația ar putea fi modificată pentru a reglementa modalitățile și calendarul publicării datelor despre veniturile și cheltuielile competitorilor din perioada electorală.

Transparența finanțării campaniei electorale este redusă și din cauza modelului legislativ defectuos adoptat în România din 2015 care permite efectuarea unor cheltuieli semnificative înainte de începerea campaniei electorale propriu-zise. Spre deosebire de perioada campaniei electorale, în pre-campanie partidele politice pot cheltui resurse importante fără a avea obligații de transparență similare celor din campanie (de exemplu nu există obligativitatea marcării materialelor electorale). Cheltuielile privind finanțarea pre-campaniei sunt raportate abia anul următor în cadrul rapoartelor privind finanțarea anuală a partidelor politice, ceea ce reduce și întârzie transparentizarea procesului. De asemenea, persoanele care vor candida ca independenți pot face cheltuieli în perioada de pre-campanie fără ca acestor cheltuieli să le fie asociată o obligație de transparență.

⁴⁰ Competitorii electorali au obligația de a raporta către AEP veniturile și cheltuielile în trei zile de la înregistrarea acestora.

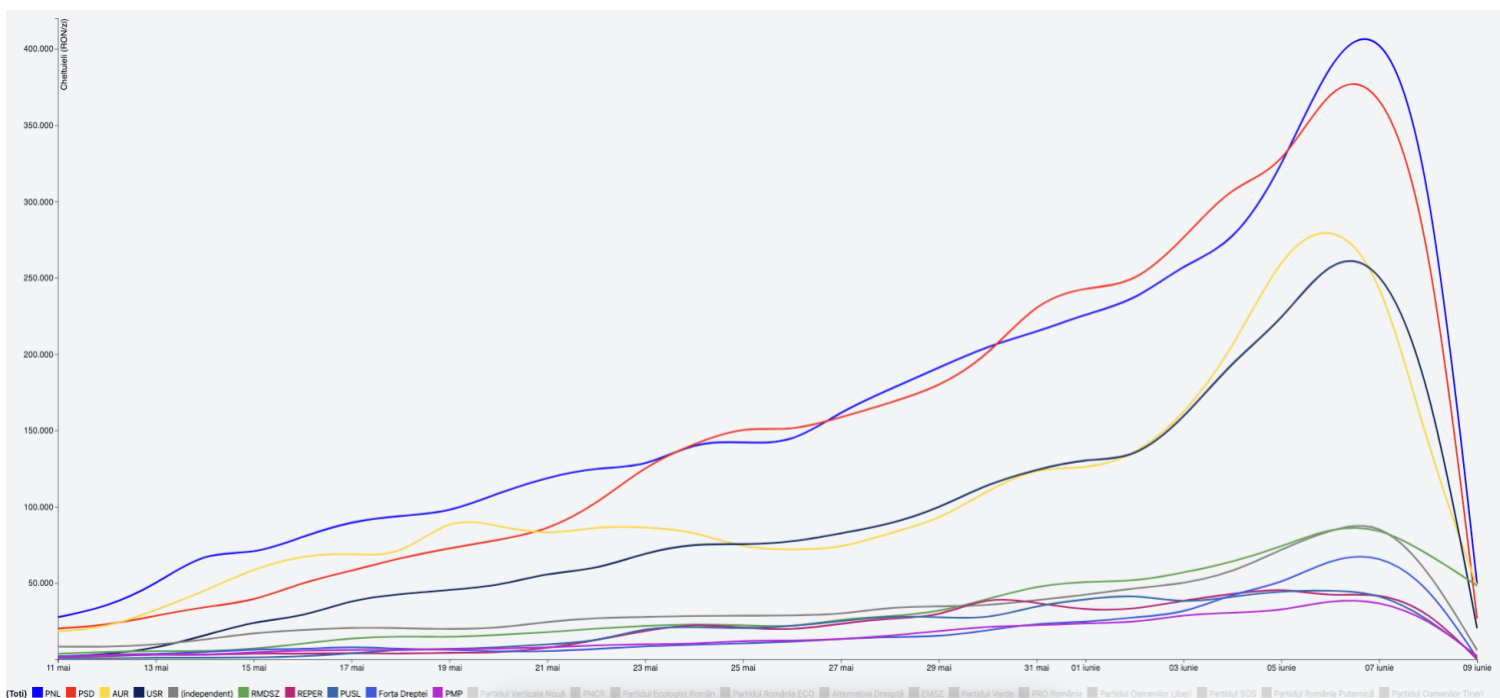
⁴¹ Paragraful 265 din [Liniile Directoare ODIHR și Comisiei de la Venetia privind reglementarea partidelor politice](#) recomandă ca „înregistrările precum și constatările și concluziile organismului de supraveghere ar trebui să fie disponibile pentru examinare publică pe o perioadă de timp extinsă, pentru a permite o analiză publică corespunzătoare”.

Legislația trebuie modificată pentru a permite definirea, marcarea și raportarea publicității politice și în afara campaniilor electorale, inclusiv prin liste cu contracte și furnizori.

Cheltuielile în social media

Expert Forum a analizat cheltuielile partidelor prin reclame plătite Google și Facebook⁴². În acest sens, **Vot Corect** a colaborat cu platforma independentă **ad-moneytor.ro**, care a prelucrat date legate de campania electorală pe Facebook (prin reclame plătite).

Competitorii electorali (partidele politice, candidații și pagini asociate) au cheltuit în perioada de campanie prin Facebook Ads 21 de milioane de lei, din care cele mai mari cheltuieli (trei sferturi) au fost realizate de PNL (5 mil), PSD (4,6 mil), AUR (3,1 mil) și USR (2.7 mil).⁴³ Cea mai importantă parte a cheltuielilor s-a realizat în ultima săptămână de campanie.

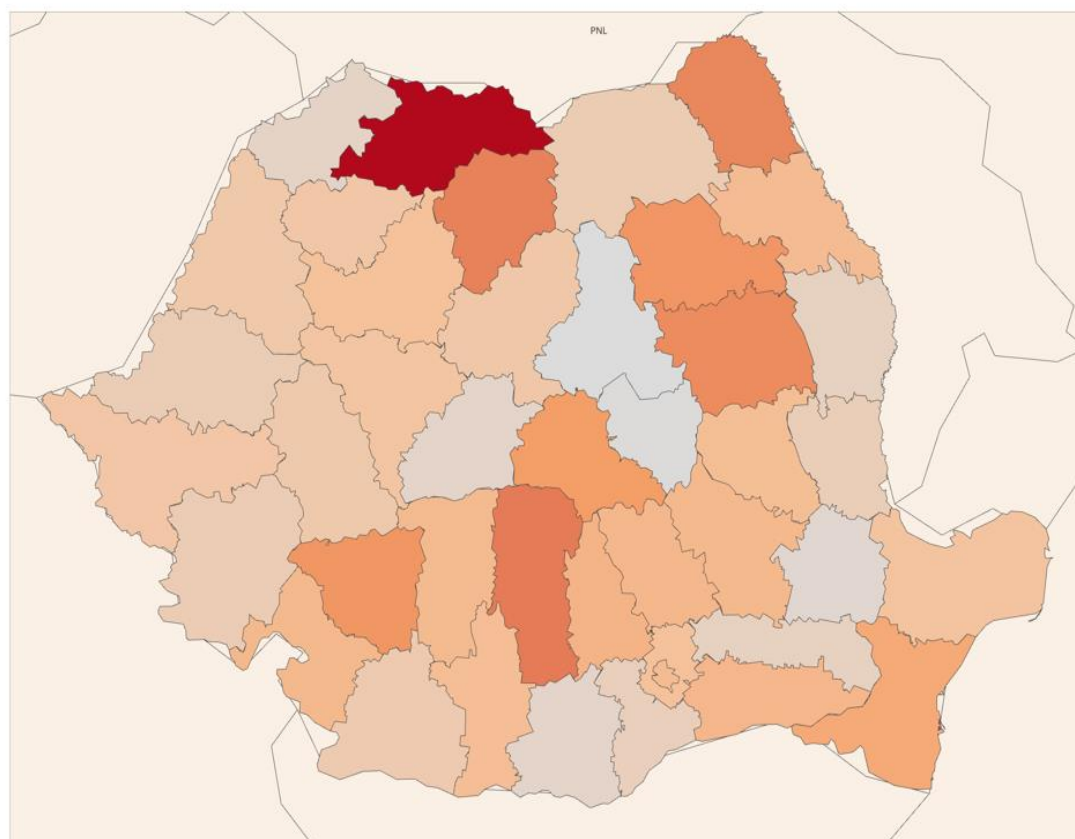
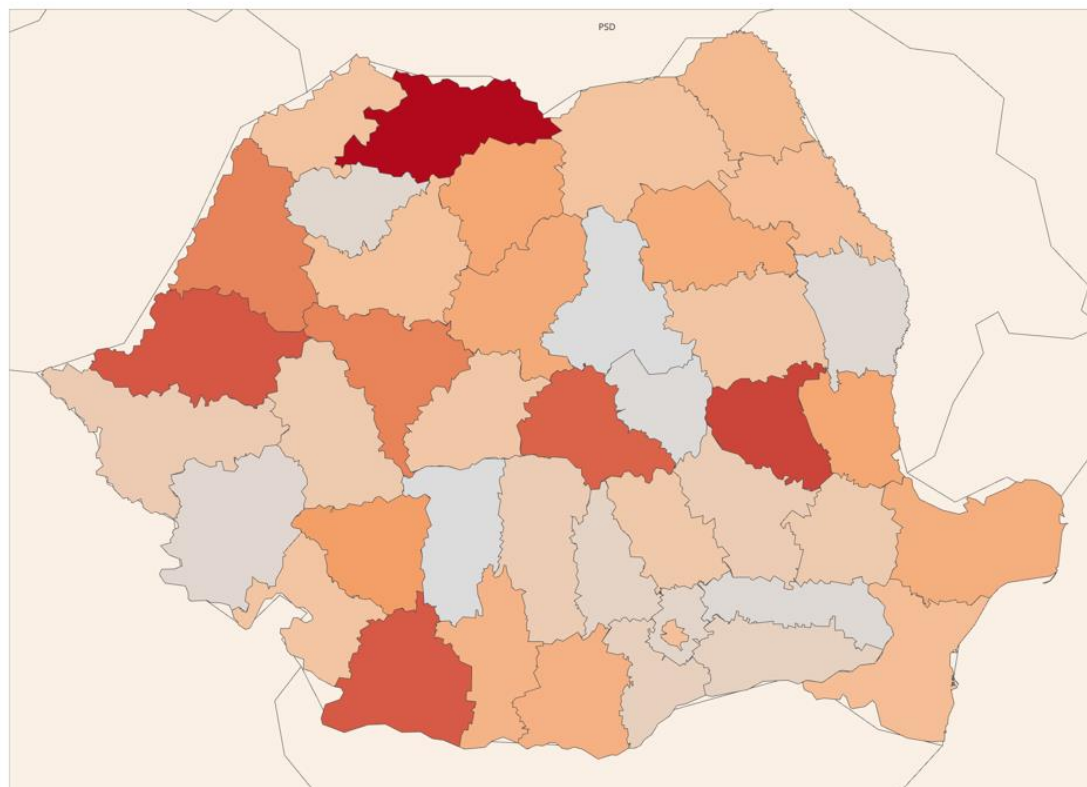
Graficele de mai jos ilustrează sumele/cap de locuitor cheltuite de PSD, PNL, AUR și USR pentru reclamă plătită pe Facebook.⁴⁴

⁴² Cele trei rapoarte săptămânale de monitorizare se regăsesc [pe site-ul EFOR](#).

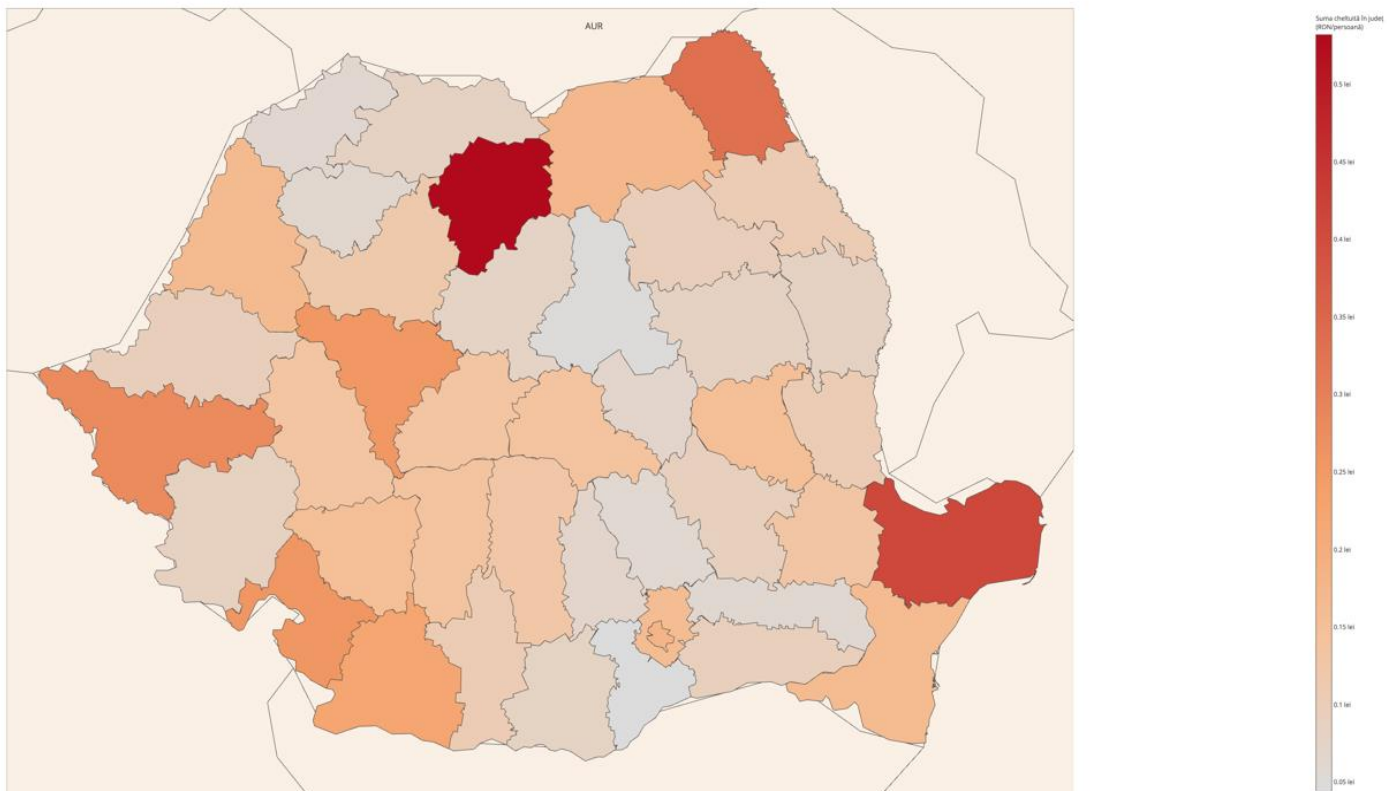
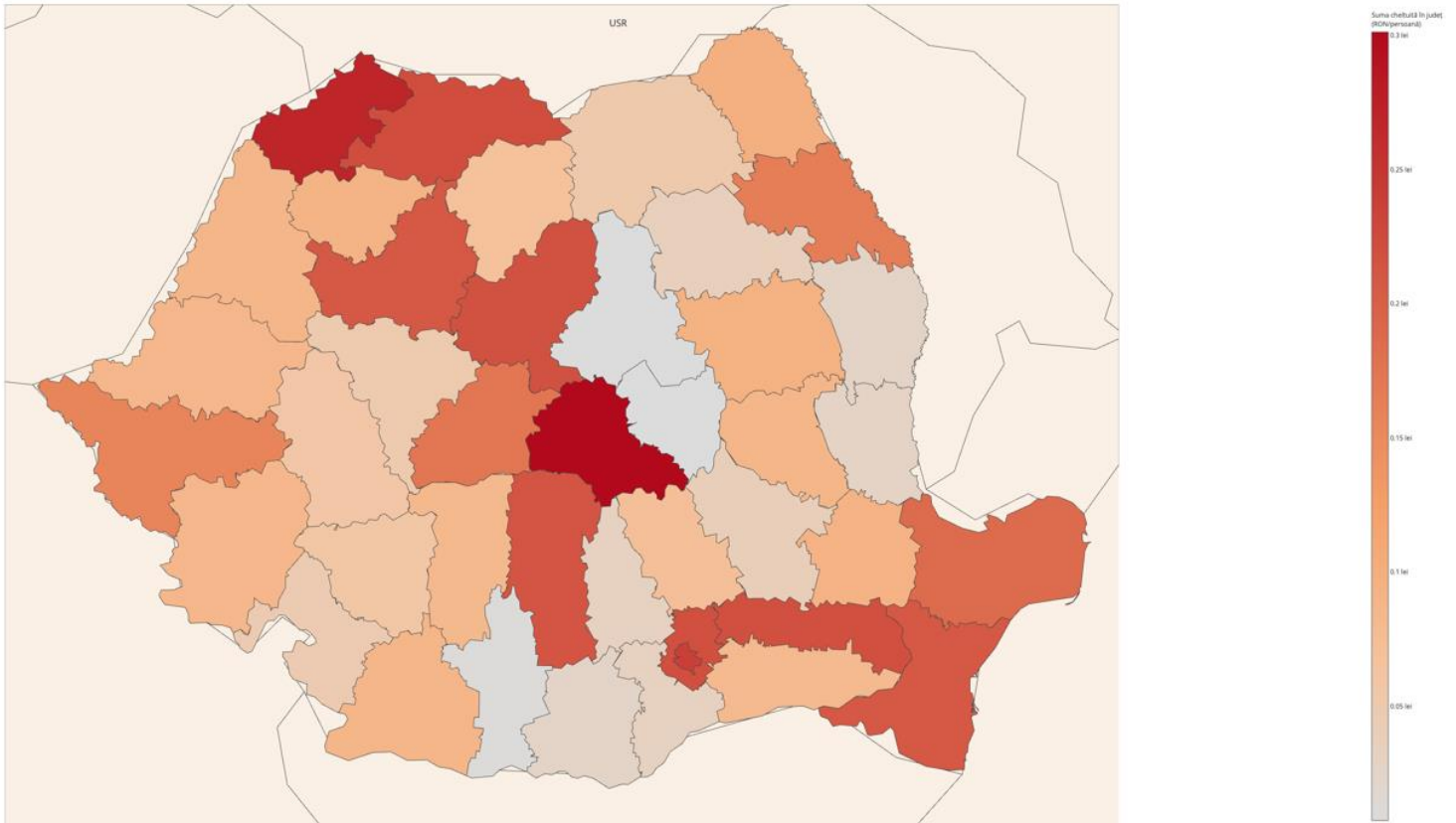
⁴³ Statistici privind cheltuielile partidelor pot fi consultate [aici](#).

⁴⁴ Graficele interactive pot fi consultate la <https://ad-moneytor.ro/spending-map.html>

Vot Corect: raport final de observare a alegerilor locale și europarlamentare, 9 iunie 2024

Vot Corect: raport final de observare a alegerilor
locale și europarlamentare, 9 iunie 2024

Analizele săptămânale publicate de Expert Forum au mai relevat faptul că în mediul online au fost cheltuiți bani în cadrul campaniei electorale de către terți mascați sub forma unor publicații, care au fost și promovate prin intermediul Facebook Ads. În cazul AUR am identificat mai multe pagini care au promovat intens candidații și care se promovează ca publicații

online. De asemenea, au fost identificate și alte modalități prin care candidații sau liderii partidelor politice s-au promovat deși nu au declarat niciun fel de cheltuieli conform legii. În acest sens, menționăm promovarea de cărți de către președintele PNL Nicolae Ciucă (nu a fost candidat la aceste alegeri) sau de către candidatul la primăria Generală din partea PNL, Sebastian Burduja.

Deși legislația stabilește că materialele de promovare pot fi realizate doar de competitorii electorali și nu se pot realiza în regim propriu, considerăm că aceste reglementări nu sunt actualizate conform realităților din mediul online.⁴⁵ Astfel, partidele sau candidații pot realiza postări și videoclipuri fără a fi plătite și nu este clar dacă acestea trebuie marcate ca fiind materiale de propagandă electorală. În practică, mulți competitori electorali au marcat toate postările de pe conturile de social media cu codul unic al mandatarului financiar. În schimb pe rețeaua TikTok au fost identificate videoclipuri care au zeci sau sute de mii de vizualizări, însă nu sunt marcate ca reclamă electorală. Așadar, cadrul legislativ nu este clar în acest sens și nu pare a exista un mecanism funcțional de a interveni în cazul unor încălcări ale legislației. Plângerile legate de campania electorală sunt soluționate de către birourile electorale de circumscripție, care pot lua măsuri pentru sancționarea unei încălcări a legii. Cu toate acestea, nici legea electorală, nici legislația privind finanțarea campaniilor electorale nu par suficient de mult adaptate pentru a soluționa astfel de probleme. De asemenea, lipsa unui cadru legal adaptat poate conduce la neraportarea unor cheltuieli în campanie.

VIII. Observarea alegerilor

Autoritatea Electorală Permanentă a acreditat 102 organizații ale societății civile și 87 observatori internaționali reprezentând 28 de organizații, potrivit informațiilor publicate pe pagina de web a instituției. Din prima categorie, cinci organizații acreditate sunt membre ale coaliției **Vot Corect**; dintre observatorii internaționali, două organizații au observat în parteneriat cu **Vot Corect** – **Promo-Lex** și **European Platform for Democratic Elections** – iar **Election-Watch EU** a avut **Vot Corect** ca reprezentant național. Cu câteva zile înaintea scrutinului, echipa **Vot Corect** a participat la o întâlnire cu observatorii ODIHR.

La începutul perioadei electorale, echipa **Vot Corect** a solicitat întâlniri principalelor instituții care au participat la organizarea alegerilor și altor participanți la procesul electoral. Dorim să mulțumim instituțiilor care au acceptat să discute cu echipa **Vot Corect** sau care ne-au permis accesul să observăm modul în care își desfășoară activitatea – Autorității Electorale

⁴⁵ Conform art 36 din Legea 334/2006 "(4) Cheltuielile privitoare la realizarea materialelor de propagandă electorală sunt suportate exclusiv de beneficiarii acestora - candidați independenți, partide politice sau alianțe politice" și "(5) Producerea și difuzarea de materiale de propagandă electorală în alte condiții decât cele prevăzute de prezenta lege este interzisă."

Permanente, Biroului Electoral Central, Serviciului de Telecomunicații Speciale, Biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, Biroului electoral al sectorului 1, tuturor birourilor electorale ale secțiilor de votare vizitate de observatori) și celorlalți interlocutori pentru deschidere și pentru informațiile oferite pentru acest raport. De asemenea, mulțumim reprezentanților partidelor politice care s-au întâlnit cu echipa **Vot Corect**. Deși am solicitat, conform legii, observarea ședințelor Comisiei Tehnice Centrale care coordonează procesul de organizare a alegerilor, nu am primit niciun răspuns din partea Ministerului de Interne, care deține secretariatul comisiei.

Pentru ziua alegerilor, **Expert Forum** a organizat un centru de asistență pentru alegători și observatori, compus din serviciul telverde 0800 460 002 și platforma www.VotCorect.ro. Au fost înregistrate peste 400 de sesizări și întrebări legate de procedurile electorale prin intermediul call center.

Organizațiile membre **Vot Corect** au acreditat peste 800 de observatori în țară și străinătate, dintre care 48% femei, 51% bărbați, iar 1% alt gen sau nu au dorit să răspundă. Observatorii au trimis prin aplicația **Vote Monitor**, dezvoltată de **Code for Romania**, informații din peste 1000 de secții de votare. Distribuția observatorilor în teritoriu a depins și de opțiunile acestor, de aceea relevanța statistică a eșantionului de secții observate poate fi afectată de faptul că în unele județe numărul observatorilor a fost mai ridicat decât în altele.

În timpul votării, observatorii au fost bine primiți și informațiile solicitate le-au fost puse la dispoziție de birourile electorale în 94% din cazuri; în mod regretabil, au fost semnalate și cazuri de intimidare a observatorilor. În ce privește transparența procesului în general, a fost evaluată ca fiind bună și foarte bună în peste 91% din secțiile vizitate în timpul votării. Observatorii **Vot Corect** au întâlnit observatori acreditați de alte organizații în 41% din secții.

Deoarece legislația electorală permite explicit doar observarea la secțiile de votare, coaliția **Vot Corect** nu a organizat observarea sistematică a centralizării rezultatelor la birourile electorale de nivel mediu și la **BEC**⁴⁶. Cu toate acestea, după apariția în spațiul public a unor informații despre problemele survenite în centralizarea rezultatelor la sectoarele 1 și 2 din București, observatorii **Vot Corect** au vizitat birourile electorale respective și au putut observa centralizarea rezultatelor la **BES 1**, dar nu și la **BES 2**, unde accesul observatorului nu a fost permis.

⁴⁶ Conform [Codului de bune practici în materie electorală](#), para II.3.2.b "Observarea alegerilor nu trebuie să se limiteze doar la ziua desfășurării alegerilor, ci să cuprindă perioada înregistrării candidaților, și dacă e cazul, a alegătorilor, precum și campania electorală. Monitorizarea trebuie să permită stabilirea încălcărilor care au avut loc înainte, în timpul sau după desfășurarea alegerilor"

Pentru a crește transparența procesului electoral, legislația ar trebui să prevadă accesul observatorilor la toate activitățile legate de organizarea și desfășurarea alegerilor, pe durata întregii perioade electorale.

Prin OUG 21/2024 s-a adoptat procedura de acreditare a observatorilor din Legea 208/2015, care a reprezentat un aspect pozitiv pentru aceste alegeri. Pe 5 februarie 2024, Coaliția **Vot Corect** a solicitat Autorității Electorale Permanente modificarea procedurilor pentru acreditarea observatorilor la europarlamentare, notând faptul că procedura actuală este "burocrațică și anevoioasă, creând un volum de muncă nerezonabil și nejustificat pentru birourile electorale de circumscripție și limitează flexibilitatea organizațiilor acreditate în ceea ce privește distribuirea observatorilor în teritoriu." De asemenea, procedura actuală "nu ține cont de prevederile legislației privind protecția datelor personale" și implică faptul că "datele din documentele de identitate ale tuturor observatorilor dintr-un județ/organizație sunt trecute pe același document de acreditare, ceea ce presupune publicarea listelor de observatori cu date personale pe site-urile BEJ-urilor, o evidentă încălcare a legislației."⁴⁷

Procedura de acreditare trebuie amendată pentru a corespunde cu reglementările relevante din Legea 208/2015.

În contextul discuțiilor publice despre numărul mare de procese verbale completate greșit, conducerea AEP a citat prezența observatorilor în secțiile de votare ca factor ce ar contribui la dificultatea consemnării rezultatelor. Ca răspuns la o scrisoare de protest semnată de mai multe organizații ale societății civile, printre care și organizațiile membre **Vot Corect**⁴⁸, conducerea AEP a clarificat că nu are în vedere modificarea legislației pentru restrângerea drepturilor observatorilor.

Organizațiile membre în coaliția **Vot Corect** au pus la dispoziția observatorilor din țară și străinătate câte un manual de observare și au organizat sesiuni de training online pentru străinătate și în persoană în București, Constanța și Rădăuți⁴⁹.

IX. Organizarea alegerilor în străinătate

La secțiile de votare din străinătate s-a votat numai pentru alegerile europarlamentare. Procesul electoral a fost organizat ordonat și au existat suficiente posibilități pentru alegători pentru a-și exercita drepturile electorale. Multe dintre recomandările conținute în rapoartele de observare anterioare au fost implementate, iar majoritatea dificultăților și neregulilor constatate la alegerile anterioare nu au mai fost semnalate la aceste alegeri. Anumite măsuri stabilite prin OUG 21/2024, inclusiv utilizarea listelor electorale electronice în străinătate, ar trebui introduse în Legea

⁴⁷ <https://expertforum.ro/procedura-acreditare-observatori-europarlamentare/>

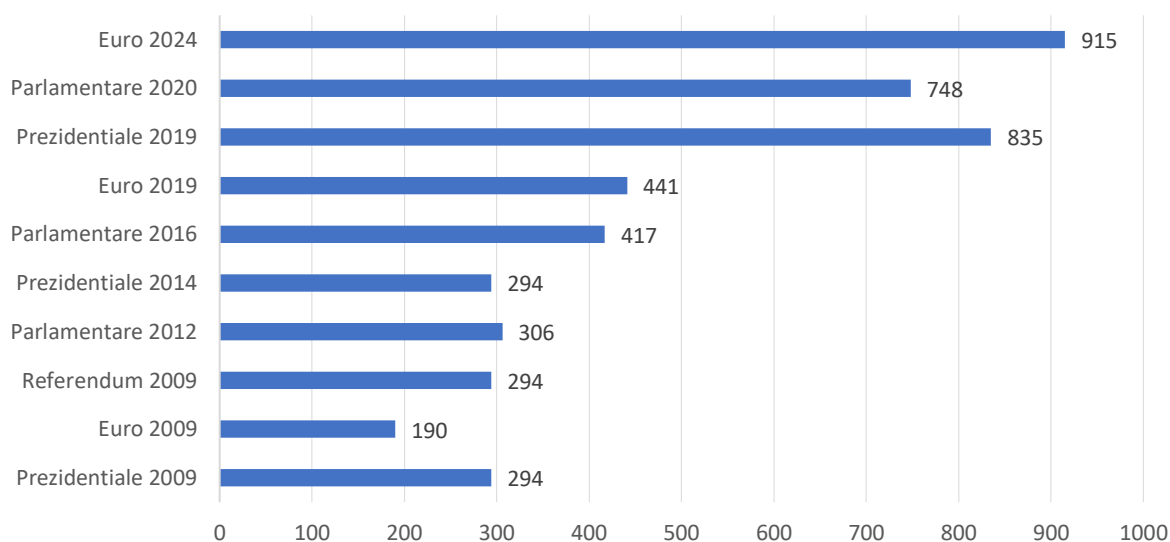
⁴⁸ <https://expertforum.ro/reducerea-transparentei-nu-solutia/>

⁴⁹ Manualele sunt disponibile pe www.Vot.Corect.ro.

33/2007. De asemenea, reiterăm că ar trebui inițiate discuții despre necesitatea introducerii preînregistrării opționale, pentru a permite alegătorilor să opteze pentru un anumit stat, cu scopul de a ajuta la o mai bună și eficientă dimensionare a secțiilor de votare. Introducerea unor metode alternative de vot (în avans sau prin corespondență) ar trebui să rămână o opțiune ce poate fi reglementată pentru cei care nu pot vota în ziua alegerilor.

Au fost organizate 915 secții de votare, cel mai mare număr de secții organizate până în prezent, în ambasade, oficii consulare, institute culturale sau în alte spații, cu acordul autorităților din țările respective. Lista a fost aprobată prin Ordinul MAE 868/10 mai 2024, care a fost modificat ulterior prin Ordinul MAE 973/2024. Acesta din urmă a modificat locațiile pentru următoarele secții de votare: 287, 364, 473, 533, 569, 603, 639, 696, 697, 746, 755, 776, 778.

Nr secții de votare organizate în străinătate

La aceste alegeri nu a existat vot prin corespondență și nici nu este reglementată înregistrarea prealabilă pentru organizarea de secții de votare suplimentare. Un număr total de 216.002 alegători și-au exprimat votul la secțiile de votare din străinătate. Cea mai ridicată prezență s-a înregistrat în secțiile de votare din Republica Moldova.

O hartă a secțiilor de votare din străinătate a fost disponibilă în secțiunea Registrul Electoral⁵⁰ a paginii de web a AEP. Hărți similare au fost publicate de Expert Forum și Code for Romania⁵¹. MAE a publicat și un ghid cu întrebări frecvente pentru alegători⁵², precum și un ghid pentru membrii birourilor electorale⁵³.

⁵⁰ Vezi [Harta secțiilor de votare](#)

⁵¹ EFOR a [dezvoltat portalul](#) [Vot Corect](#), iar Code for Romania [www.votdiaspora.ro](#)

⁵² <https://www.mae.ro/node/64518>

⁵³ [Ghidul birourilor electorale ale secțiilor de votare organizate în străinătate](#)

Coaliția **Vot Corect** nu a primit informații despre întreruperea procesului de votare la secțiile din străinătate. Pentru secția de votare 903 din Kiev au fost publicate instrucțiuni privind procedurile de întrerupere a votării în cazul unor alarme în caz de atac aerian⁵⁴.

În secțiile de votare observate nu s-au constatat deficiențe legate de numărul suficient de membri ai birourilor electorale. Cu toate acestea, am fost informați de BESVS că au existat numeroase înlocuiri sau completări în zilele dinaintea datei alegerilor. Listele cu membrii birourilor electorale au fost publicate pe pagina web a BESVS⁵⁵.

Secțiile de votare din străinătate au fost monitorizate în timpul votării prin camere video, care au funcționat de sâmbătă seara. Procesul electoral a putut fi monitorizat de observatori și de delegați ai partidelor politice. Accesul observatorilor acreditați de organizațiile din Coaliția **Vot Corect** s-a realizat fără bariere în majoritatea secțiilor observate.

La aceste alegeri, poziția de operator de calculator a fost ocupată de membrii birourilor electorale. Pentru prima dată, a fost postat un formular pe pagina web AEP, care a oferit oportunitatea celor interesați să se înscrie ca operatori în străinătate. În străinătate au fost distribuite peste 6,219 tablete - în medie 6 tablete pe secție - pe baza cererii MAE. Pentru secțiile de votare din străinătate nu s-a organizat simulări, ci doar prezentări. STS a publicat și o serie de materiale informative și prezentări în format video, accesibile public pe pagina web a instituției⁵⁶.

Coaliția **Vot Corect** a colaborat pentru observarea votului în străinătate cu Asociația **Promo-Lex** (în Republica Moldova), precum și cu **The Diaspora Initiative** și **DOR** – **Romanian Diaspora Association** pentru observarea în Marea Britanie.

X. Participarea persoanelor cu dizabilități

Procesul electoral nu este pe deplin accesibil persoanelor cu dizabilități⁵⁷. Nu există nici instrumente speciale pentru votarea neasistată (de exemplu șabloane în Braille) și, cu puține excepții nici informații publicate în format adaptat nevoilor persoanelor cu dizabilități (Braille, limbaj mimico-gestual, format easy to read etc.). Alegătorii care nu pot vota singuri au dreptul de

⁵⁴

www.mae.ro/sites/default/files/file/anul_2024/alegeri_2024/14_decizia_besvs_14_rep_08_06_2024.pdf

⁵⁵ <https://www.mae.ro/node/64519>

⁵⁶ [Instruire membru-operator străinătate – Serviciul de Telecomunicații Speciale](#)

⁵⁷ [Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități](#), Art. 29 (ii) stabilește "protejarea dreptului persoanelor cu dizabilități de a vota prin vot secret la alegerile și referendumurile publice, fără intimidare, de a candida la alegeri, de a deține efectiv un mandat ales și de a îndeplini orice funcție publică, la orice nivel guvernamental, facilitând utilizarea tehnologiilor noi și de asistare, acolo unde este cazul;"

a solicita un însoțitor în secția de votare, iar condițiile au fost detaliate printr-o decizie BEC⁵⁸.

Pentru a asigura independența procesului de votare și un vot cât mai informat, autoritățile electorale trebuie să introducă măsuri pentru a îmbunătăți accesul persoanelor cu dizabilități la procesul electoral. Autoritățile electorale trebuie să întreprindă toată măsurile necesare pentru a se asigura de faptul că persoanele cu dizabilități auditive sau vizuale primesc informațiile necesare privind procedurile de vot și pot vota fără bariere.

Alegătorii netransportabili, cei internați în spitale sau alte instituții similare, care execută pedepse privative de libertate sau în arest și nu au drepturile electorale interzise pot solicita să voteze cu urna specială. La locale, alegătorii au putut solicita urna specială doar în circumscripția unde sunt înregistrați, iar la europarlamentare în orice circumscripție. BEC a emis Hotărârile nr.65H/26.04.2024 și 207H/06.06.2024, prin care a detaliat procedurile de solicitare a urnei speciale. În urma unei solicitări din 18 aprilie a coaliției **Vot Corect**, prin deciziile BEC s-a permis solicitarea urnei speciale inclusiv prin e-mail, la birourile de circumscripție, în perioada 27 mai - 7 iunie. Considerăm că adoptarea acestor reglementări este o măsură pozitivă, însă ele ar trebui introduse permanent în legislație și nu adoptate doar înaintea fiecărui scrutin.

Procedurile privind înregistrarea pentru votul cu urna specială folosite la alegerile din 2020 și din 2024 ar trebui introduse în legea electorală.

AEP a elaborat Hotărârea nr 14/2024 prin care a stabilit că primarii asigură accesibilitatea localurilor de vot și iau măsurile necesare pentru a asigura accesul la secțiile de vot al persoanelor cu dizabilități și al persoanelor cu mobilitate redusă. Conform aceleiași hotărâri, primarii au notificat AEP cu privire la situația secțiilor de votare accesibile. Pe 3 iunie AEP a publicat situația pe pagina web.⁵⁹ Considerăm că această centralizare este o practică pozitivă care trebuie menținută pe viitor. De asemenea, condițiile ar trebui elaborate prin hotărâri care să se aplice tuturor tipurilor de alegeri, pentru a asigura uniformitatea standardelor de accesibilitate.

Conform datelor, aproximativ 2% din secțiile de votare nu sunt situate la parter⁶⁰. În 11% din cazuri, nu există rampe de acces în clădire. 3% din secții nu îndeplinesc criteriile minimale prevăzute de lege⁶¹. Dintre secțiile

⁵⁸ Vezi [Hotărârea BEC nr.169H/28.05.2024](#)

⁵⁹ https://www.roaep.ro/prezentare/wp-content/uploads/2024/06/Sit_accesibilitate_SV_cf_HAEP14_2024_data_03.06.2024.xlsx

⁶⁰ În cazul unor localități din județul Bacău nu au fost introduse date.

⁶¹ Imobilul în care este amplasat localul de vot beneficiază de cale liberă de acces pietonală; imobilul beneficiază de rampă specială pentru accesul persoanelor cu handicap locomotor; localul de vot este situat la parterul clădirii ori clădirea în care se află localul de vot este dotată cu lift, servoscări, scări rulante sau plan rulant; accesul în localul de vot

vizitate de observatorii **Vot Corect** în ziua alegerilor, un sfert (225 din 917) nu erau accesibile persoanelor cu dizabilități.

OUG 21/2024 a permis alegătorilor cu mobilitate redusă arondați la secții care nu sunt accesibile să voteze pe liste suplimentare la o altă secție accesibilă.⁶² Această măsură, care a fost adoptată și pentru alte alegeri, este binevenită și ar trebui introdusă permanent în legislație.

Legislația electorală trebuie să prevadă dreptul alegătorilor cu mobilitate redusă de a vota la altă secție dacă cea la care sunt arondați nu este accesibilă. AEP ar trebui să desfășoare o campanie de informare privind dreptul alegătorilor cu mobilitate redusă de a vota într-o secție de votare accesibilă și să introducă lista secțiilor accesibile în partea publică a Registrului Electoral, care poate fi consultată de alegători.

XI. Ziua alegerilor

Ziua alegerilor a decurs în mare parte calm și ordonat, dar observatorii au semnalat și unele nereguli de natură să afecteze integritatea procesului (aglomerație, confuzie cu privire la proceduri, erori procedurale grave)⁶³. Ministerul Afacerilor Interne a deschis în ziua alegerilor dosare penale pentru 391 posibile infracțiuni, inclusiv buletine de vot preștampilate și coruperea alegătorilor.⁶⁴ Sfârșitul zilei alegerilor în București a fost marcat de un regretabil incident violent.

Deschiderea secțiilor de votare a fost evaluată ca bună și foarte bună în 95% din secțiile observate. Secțiile de votare s-au deschis la timp, cu excepția a doar 13 din 342 raportate. Observatorii au semnalat și prezența persoanelor neautorizate în timpul deschiderii într-o proporție îngrijorătoare (37 din 340 secții raportate); în 15 din 340 secții raportate, persoane neautorizate au intervenit în procesul de deschidere a secției.

Organizarea procesului de votare a fost observată în 932 de secții de votare. A fost descrisă ca fiind în general bună, deși observatorii au evidențiat nereguli legate de secții de votare aglomerate sau dezorganizate și presiuni asupra alegătorilor. Cele mai frecvente confuzii au fost legate de modalitatea în care se votează la cele două tipuri de scrutin, precum și cu privire la secțiile de votare unde au dreptul să își exercite dreptul de vot

se realizează ușor, fără obstacole sau trepte pe coridorul de acces; ușile au o deschidere de minimum 90 de cm; localul de vot este iluminat adecvat.

⁶² BEC a detaliat procedurile prin Hotărârea nr.65H/26.04.2024.

⁶³ Datele privind ziua alegerilor și închiderea sunt completate de observatori care au stat toată ziua într-o secție sau care au vizitat mai multe secții de votare. Așadar, perioadele de timp și numărul de cazuri în care s-au putut constata unele probleme pot diferi.

<https://www.mai.gov.ro/declaratie-de-presa-referitoare-la-misiunile-desfasurate-de-structurile-ministerului-afacerilor-interne-in-contextul-alegerilor-europarlamentare-si-locale>, <https://www.mai.gov.ro/declaratii-de-presa-in-contextul-organizarii-alegerilor-pentru-autoritatile-administratiei-publice-locale-si-pentru-membrii-din-romania-in-parlamentul-european-ora-1100/>

alegătorii. În unele cazuri, alegătorilor li s-a limitat dreptul la vot din cauza neînțelegerii procedurilor și aplicării defectuoase a normelor legale.

În 5% din secțiile observate materialele electorale nu au fost corespunzătoare – cele mai frecvente sesizări au fost legate de absența tușierelor. Au fost semnalate nereguli generate de modul în care au fost primite buletinele de vot în mai multe secții de votare, adică grupate pe calupuri de buletine de vot pentru aceeași funcție. În acest context, au fost raportate cazuri în care alegătorii au primit mai multe buletine de același tip; 5% dintre rapoartele de observare au semnalat cazuri în care un alegător a primit mai multe buletine de vot decât avea dreptul.

Atmosfera a fost tensionată în 11% din secțiile de votare observate. În 6% din secții s-au aflat persoane neautorizate, iar în 5% din secții persoane neautorizate au intervenit în proces. Observatorii au raportat că un procent îngrijorător de 30% din secțiile observate erau aglomerate; în 8% dintre secțiile vizitate, observatorii au considerat că localul secției nu este adecvat. Secretul votului a fost respectat în toate cazurile numai în 86% dintre secțiile observate. Evaluarea generală a secțiilor de votare în timpul votării a fost bună și foarte bună în 94% din rapoartele de observare.

În numeroase cazuri observatorii *Vot Corect* au semnalat că unii observatori acreditați de Millennium for Human Rights au intervenit în procesul electoral sau au remarcat prezența în număr mare a acestora în unele secții de votare.

Alegătorilor aflați în așteptare la ora închiderii secțiilor de votare li s-a permis să voteze printr-o prevedere a OUG 21/2024, care stabilea că votarea se poate prelungi în aceste cazuri până la ora 23:59. Această măsură este binevenită și răspunde unei recomandări din rapoartele de observare anterioare, însă ea ar trebui introdusă permanent în legislație și nu adoptată înaintea fiecărui scrutin.

Legislația electorală trebuie să prevadă în mod permanent că alegătorii care la ora închiderii secțiilor de votare se află în așteptare pot să-și exercite dreptul de vot.

Numărarea voturilor

Numărarea voturilor a fost un proces dificil și de durată, care în unele cazuri s-a întins până în dimineața zilei următoare. Mulți observatori au comentat cu privire la volumul mare de muncă și la efortul depus de birourile electorale ale secțiilor de votare. Apreciem că oboseala acumulată din administrarea a două scrutine simultan, orele de votare prelungite și numărarea buletinelor de vot din cinci urne au contribuit semnificativ la erorile apărute frecvent în completarea proceselor verbale.

Procesul de numărare a fost observat în 285 de secții. Observatorii au semnalat erori procedurale importante în aproape 16% dintre secțiile

observate. Președinții BESV au avut dificultăți în completarea proceselor verbale în 24% din cazuri. Ordinea procedurilor nu a fost respectată în 15% dintre cazuri, iar în 21% din secțiunile observate validitatea voturilor disputate nu s-a decis prin vot. Aceste statistici îngrijorătoare nu pot fi puse decât în mică măsură pe seama relexelor intenții din partea membrilor BESV, deoarece observatorii au apreciat că validitatea voturilor a fost stabilită după criterii rezonabile și aplicate în mod consecvent în 95% dintre secțiunile observate, iar indiciile de falsificare a rezultatelor au reprezentat sub 3% din totalul raportărilor. Faptul că doar 56% dintre președinții BESV din secțiunile observate au înțeles foarte bine procesele verbale și doar 26% le-au înțeles bine indică mai degrabă că, alături de oboseală și de complexitatea procesului, instruirea insuficientă a fost un factor semnificativ.

Președinții BESV și locțiitorii acestora trebuie să beneficieze de instruire temeinică privind completarea proceselor verbale, în cadrul unor sesiuni cu exerciții practice.

De asemenea, observatorii au semnalat că numărarea s-a desfășurat într-o atmosferă tensionată în 28% din cazurile observate, în 34% din cazuri membrii BESV au completat procesele verbale în alb, iar în aproape 24% din raportări persoane din afara BESV au participat la numărare. Rezultatele nu au fost consemnate corect în 5% dintre cazuri. Buletine de vot de același fel erau împăturite împreună în urnă în 8% din secțiunile vizitate.

În următoarea etapă, a predării materialelor și proceselor verbale la birourile electorale de circumscripție, procesul s-a deteriorat și mai mult și în numeroase cazuri timpurile de așteptare au fost foarte lungi. Unele secții de votare nu au putut preda procesele verbale în termenul legal de 24 de ore. Datorită faptului că legea nu prevede observarea acestei etape a procesului, nu avem date din raportări directe, dar informațiile apărute în presă și pe rețelele sociale au indicat că organizarea cozilor și condițiile în care s-a desfășurat predarea materialelor au fost inadecvate.

Predarea proceselor verbale cu rezultatele și a materialelor electorale de la BESV către birourile de circumscripție trebuie planificată eficient, astfel încât să se elimine aglomerația și cozile și să reducă timpurile de așteptare pentru reprezentanții BESV.

Stabilirea rezultatelor și contestații

În procesul de stabilire a rezultatelor și de soluționare a contestațiilor, atribuțiile sunt împărțite între birourile de circumscripție și Biroul Electoral Central. Birourile electorale de circumscripție sunt cele care validează conform legii procesele verbale întocmite de către birourile electorale ale secțiilor de votare. În practică, acestea sunt validate sub supravegherea membrilor birourilor electorale, cu sprijinul reprezentanților altor instituții, cum ar fi Institutul Național de Statistică. În același timp, pagina web

prezenta.roaep.ro, pe care se publică procesele verbale în diferite stagii (provizorii, parțiale, finale) este administrată de AEP și de STS.

Pentru centralizarea rezultatelor este utilizat Sistemul informatic de centralizare a proceselor verbale (SICPV), o platforma dezvoltată de către STS, conform cerințelor operaționale ale AEP și INS, care asigură și securizează totalizarea automată a datelor din procesele-verbale întocmite în timpul procesului electoral. Orice modificare la nivelul proceselor verbale deja transmise de către birourile electorale ale secțiilor de votare trebuie aprobată de către birourile de circumscripție, iar AEP și BEC nu au roluri definite de lege în acest context. În contextul alegerilor din iunie, a existat o confuzie la nivelul publicului privind rolul fiecărei instituții și modul în care se centralizează rezultatele. În același timp, considerăm că o comunicare instituțională constructivă și realizată în timp util poate contribui la o mai bună înțelegere a procesului de către public și la creșterea încrederii în acesta.

Vot Corect a observat reticența unora dintre birourile de circumscripție de lua măsurile necesare pentru corectarea proceselor verbale în cazurile, destul de frecvente, în care acestea conțineau erori, inclusiv prin renumărarea voturilor acolo unde putea fi cazul. Aceasta a subminat semnificativ încrederea publică în procesul electoral și în corectitudinea rezultatelor și a părut a prioritiza grăbirea publicării rezultatelor în detrimentul respectării voinței alegătorilor. În cazul Biroului Electoral de Sector 2 am observat tergiversarea nejustificată și potențial abuzivă a soluționării unei astfel de situații, unde s-a solicitat corectarea proceselor verbale.⁶⁵ În cazul Sectorului 1 a fost depusă plângere penală pentru falsificarea unor documente oficiale, pentru modificarea proceselor verbale la nivel de BES.

Considerăm că modificarea legislației cu privire la modalitatea de compunere a birourilor electorale a afectat și transparența procesului de numărare a voturilor și centralizare a rezultatelor, în sensul în care unele partide nu au avut același acces la proceduri precum partidele parlamentare, care au avut un număr mai mare de reprezentanți și este posibil să fi avut mai multă influență în unele secții de votare. Având în vedere că Legea 115/2015 stabilește că "membrii [birourilor electorale] exercită o funcție ce implică autoritatea de stat. Exercițarea corectă și imparțială a acestei funcții este obligatorie.", considerăm că în unele cazuri condițiile de exercitare corectă și imparțială nu s-au îndeplinit conform.

În cazul alegerilor europarlamentare, conform Legii 33/2007, art. 25 h, BEC poate "poate dispune renumărarea voturilor într-o secție de votare sau refacerea centralizării voturilor și a rezultatului alegerilor dintr-un județ, sector sau din secțiile de votare din străinătate, în situația în care

⁶⁵ Conform unor informații publice, cu privire la procesul de votare din secții din Sectorul 2 există șapte dosare penale deschise pentru "împiedicarea exercitării drepturilor electorale, tentativă de fraudă la vot și rupere de sigilii".

constată, pe baza probelor administrate, că au fost comise erori sau au fost înregistrate neconcordanțe între datele înregistrate în procesele-verbale”. Conform parag. 3, partidele politice, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, alianțele politice sau electorale dintre acestea, care au participat la alegeri, precum și de candidații independenți pot face cerere de anulare a alegerilor pentru fraudă, în cel mult 24 de ore de la încheierea votării, sub sancțiunea decăderii. Aceasta se poate face numai dacă fraudă a fost de natură să modifice atribuirea mandatelor.⁶⁶

La aceste alegeri au fost formulate 45 de cereri de renumărare, cea mai mare parte dintre ele de către REPER.⁶⁷ Au existat însă și cereri depuse de către candidați independenți, SOS România, Partidul România Socialistă (cerere legată de analizarea tuturor voturilor anulate) sau de către alegători. Toate au fost respinse.

În urma cererilor depuse de REPER, BEC a emis mai multe decizii prin care a respins toate aceste cereri⁶⁸. REPER a solicitat anularea hotărârilor BEC la Curtea de Apel București, care a emis Hotărârea nr. 1188/2024 din 28.06.2024⁶⁹. Partidul a sesizat mai multe tipuri de nereguli, dintre care procese verbale fără semnături sau ștampila de control a secției de votare, procese verbale ale căror chei de control nu se închid, diferențe între rezultatele consemnate în procesele-verbale întocmite în format hârtie și datele introduse în Sistemul Informatic de Centralizare a Proceselor-Verbale (S.I.C.P.V.), dar și faptul că în unele secții de votare partidul nu avea niciun vot înregistrat în procesul verbal deși au existat susținători care au confirmat că au votat în secția respectivă sau observatori care au notat alte rezultate în secția de votare față de cele publicate de site. Câteva sesizări de acest tip au fost primite și pe portalul [Vot Corect.ro](https://votcorect.ro).⁷⁰ Toate plângerile au fost respinse pe motiv că “reclamantul nu a prezentat un probatoriu concludent din care să reiasă erorile sau neconcordanțele reclamate.” Decizia Curții de Apel notează că:

“Din aceste dispoziții legale, reiese că această autoritate publică are atribuția și competența de a analiza cel puțin probele pe care solicitanții de renumărare a voturilor le invocă în dovedirea cererii de renumărare, căci textul de lege nu conține o limitare a dreptului ### de a administra și alte probe. În plus, pentru a se dispune renumărarea este suficientă doar constatarea existenței unor erori sau

⁶⁶ În termen de cel mult 10 zile de la data admiterii cererii de anulare a alegerilor se organizează un nou scrutin în secțiile de votare unde s-a constatat fraudă electorală.

⁶⁷ Vezi site-ul [BEC pentru europarlamentare](https://rejust.ro/juris/986777666).

⁶⁸ Deciziile BEC nr. 67D/11.06.2024, nr. 69D/12.06.2024, nr. 77D/14.06.2024, nr. 78D/14.06.2024, 80D/15.06.2024, nr. 83D/15.06.2024, nr. 87/17.06.2024, nr. 88D/17.06.2024, nr. 91D/18.06.2024, nr. 92D/18.06.2024, nr. 93D/18.06.2024, nr. 94D/18.06.2024, nr. 96D/18.06.2024, nr. 97D/18.06.2024, nr. 98D/18.06.2024, nr. 99D/18.06.2024, nr. 100D/18.06.2024, 101D/18.06.2024, 102D/18.06.2024, nr. 103D/18.06.2024, nr. 104D/18.06.2024, nr. 105D/18.06.2024, nr. 106D/18.06.2024, nr. 107D/18.06.2024, nr. 108D/18.06.2024, nr. 109D/18.06.2024, 110D/18.06.2024, 111D/18.06.2024.

⁶⁹ <https://rejust.ro/juris/986777666>

⁷⁰ https://Vot_Corect.ro/euro-locale-2024/?s=reper

neconcordanțe între datele înscrise în procesul verbal, legea neprevăzând condiția modificării vreunui rezultat sau pondere, precum în cazul anulării alegerilor, în această din urmă situație fiind necesară modificarea atribuirii mandatelor. Scopul acestui text de lege, reflectarea numărului real de voturi primite de către fiecare competitor electoral, rezidă în fundamentul democrației, în încrederea de care trebuie să se bucure procesul electoral, încredere izvorâtă din corectitudinea procesului electoral, lipsa acesteia constituind, în esență, lipsa democrației."

Decizia Curții de Apel a anulat deciziile BEC nr. 67D/11.06.2024, nr. 78D/14.06.2024, nr. 93D/18.06.2024, nr. 94D/18.06.2024, nr.97D/18.06.2024 și nr.110D/18.06.2024 și a obligat BEC să soluționeze cererile de renumărare a voturilor. BEC a înaintat recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție care a admis cererea, respingând acțiunea în totalitate, printr-o decizie din 10 iulie 2024.

În acest context notăm că standardul impus de BEC este unul foarte ridicat, iar deciziile nu par a ține cont de dovezile prezentate în unele cazuri. Respingerea în bloc a solicitărilor de renumărare sau de anulare a alegerilor nu face decât să creeze impresia că acest mecanism este nefuncțional și inutil. Chiar dacă este rezonabil să considerăm că unele dintre cereri nu au o bază solidă sau nu sunt justificate suficient, este greu de crezut că niciuna dintre aceste cereri nu ar trebui admisă. Alegerile ale căror rezultate sau proceduri nu sunt percepute ca solide de către public riscă să afecteze încrederea în democrație⁷¹.

Considerăm că pentru a asigura integritatea și credibilitatea procesului electoral, cererile de renumărare unde există indicii relevante că s-au comis încălcări ale legislației ar trebui luate în considerare.

Pentru alegerile locale, BEC a primit 107 cereri de anulare a alegerilor (unele vizând secții de votare individuale, altele județe întregi) și 46 de cereri care vizau o formă sau alta de corectare a rezultatelor (referitoare la renumărare, la atribuirea unor mandate sau la reanalizarea unor date). Din a doua categorie, majoritatea erau contestații împotriva unor hotărâri ale birourilor electorale de circumscripție.

BEC a respins toate aceste cereri, cu o singură excepție (anularea alegerilor din Costinești, unde a admis cererea după ce mai întâi o respinsese). Dintre cererile de anulare a alegerilor, 45 au fost respinse pe procedură (22 ca inadmisibile și 23 ca tardive) și 61 pe merit. Dacă în cazurile în care BEC a citat lipsa probelor este de înțeles că asemenea cereri nu puteau fi admise, în toate cele în care au existat probe BEC a motivat că probatoriul nu este concludent în ce privește vicierea rezultatului, inclusiv în cazul cererii de anulare a alegerilor din Costinești pe care ulterior a admis-o. Conform legii, anularea alegerilor poate fi dispusă numai în cazul constatării fraudei electorale și denaturării rezultatului alegerilor. Pe de altă parte, deoarece legislația electorală nu conține prevederi legate de renumărare, BEC a

⁷¹ Conform Codului de bune practici în materie electorală, I.3.2, xii "statul trebuie să sancționeze orice fel de fraudă electorală."

tratat și cererile de renumărare tot în logica constatării fraudei. Considerăm că renumărarea voturilor poate fi o metodă eficientă de verificare și corectare ale cărei condiții, termene și proceduri trebuie stabilite prin lege. Renunțarea ar putea fi dispusă și în cazurile în care nu se are în vedere anularea alegerilor, în interesul corectitudinii rezultatelor și stabilirii adevărului și ca semn de respect față de voința alegătorilor.

Legislația trebuie să reglementeze procedura de renumărare a voturilor și să prevadă termene și etape clare pentru a asigura dreptul real al competitorilor de a contesta rezultatele.

BEC a respins cererile de anulare a hotărârilor birourilor de circumscripție motivând că aceste hotărâri sunt definitive și legea nu prevede o cale de atac la BEC⁷². Hotărârile birourilor de circumscripție pot fi contestate în instanță, însă lipsa de claritate privind termenele și procedurile de atac este contrară standardelor internaționale.⁷³

Legea electorală trebuie să prevadă modalități și termene clare pentru contestarea deciziilor tuturor birourilor electorale.

BEC a respins 22 dintre cererile de anulare a alegerilor ca inadmisibile deoarece au fost depuse de candidații din partea partidelor sau de alte persoane (și într-un singur caz de un birou de circumscripție) iar legea prevede în mod limitativ, conform motivării BEC, că doar partidele care au participat la alegeri și candidații independenți pot depune asemenea cereri⁷⁴. Acest drept ar trebui extins la toți candidații, ca părți direct interesate.

Legea electorală trebuie să permită tuturor candidaților la alegerile locale să depună cereri privind anularea alegerilor.

⁷²Conform art. 27 1) g din 115/2015, birourile electorale de circumscripție "rezolvă întâmpinările referitoare la propria lor activitate și contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare," iar conform art 103 2) j "Hotărârile pronunțate de birourile electorale de circumscripție sunt definitive."

⁷³ Paragraful 5.10 din Documentul OSCE de la Copenhaga din 1990 stipulează dreptul oricărei persoane la „mijloace eficiente de contestare a deciziilor administrative, astfel încât să se garanteze respectarea drepturilor fundamentale și să se asigure integritatea juridică.” Paragraful B.2.a din Recomandarea (2004)20 a Comitetului de Miniștri la Consiliului Europei prevede că „revizuire legală ar trebui să fie disponibilă cel puțin persoanelor fizice și juridice în ceea ce privește actele administrative care afectează direct drepturile sau interesele lor. Statele membre sunt încurajate să examineze dacă nu ar trebui ca accesul la controlul judiciar să fie deschis asociațiilor sau altor persoane și organisme abilitate să protejeze interesele colective sau comunitare.”

Paragraful II 3.3.a din Codul de bune practici în materie electorală stabilește că „În orice caz, recursul final la o instanță de judecată trebuie să fie garantat.”

⁷⁴ Conform art 39 1) h din Legea 115/2015: "În cazul unei fraude electorale, cererea de anulare a alegerilor dintr-o circumscripție electorală se poate face numai de către partidele politice, alianțele politice, alianțele electorale sau organizații ale cetățenilor aparținând minorităților naționale care participă la alegeri ori candidații independenți care au participat la alegeri și numai în termen de 48 de ore de la închiderea votării, sub sancțiunea decăderii. Cererea trebuie motivată și însoțită de dovezile pe care se întemeiază. Cererea poate fi admisă numai dacă cel care a sesizat fraudă nu este implicat în producerea acesteia."

În ce privește cererile respinse ca tardive, apreciem că existența unor termene limită pentru aceste cereri este binevenită și necesară, însă faptul că termenele curg de la încheierea votării poate pune petenții în imposibilitatea practică de a se încadra în termene în cazul în care birourile de circumscripție tergiversează centralizarea rezultatelor.

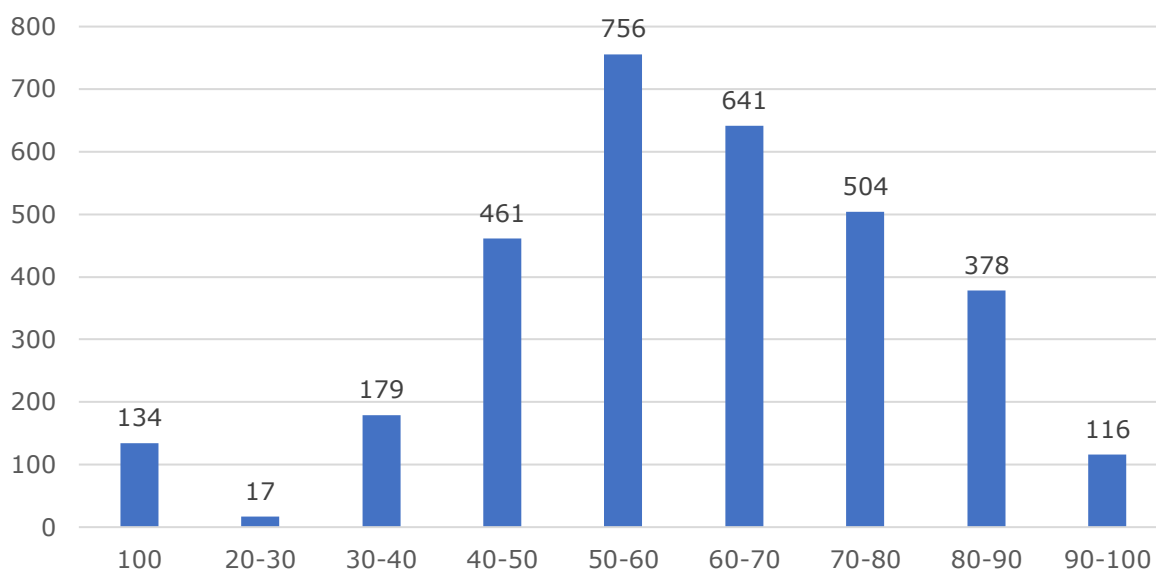
Termenele limită pentru contestarea rezultatelor trebuie să fie relative la publicarea acestora și nu la încheierea votării.

Rezultate și distribuția mandatelor la alegerile locale

La alegerile locale 134 de primari (4%) au fost aleși cu 100% din voturi, fiind singurii candidați. Majoritatea sunt din județe precum Mureș, Harghita sau Covasna. Un număr de 116 candidați au fost aleși cu peste 90% din voturi. Cele mai mari procente au fost obținute de către primarii din Scioaștea (TR) - 98,1%, Clejani (GR) - 98%, Ciprian Porumbescu (SV) - 97,76%, Cireșu (BR) - 97,2% sau Comana (GR) - 97%. Pe de altă parte, sunt 17 primari care au fost aleși cu procente mai mici de 30%. Cel mai mic este la Baia Mare, adică 23,37%, unde de altfel a fost și cea mai mare competiție din țară. Rezultate similare au mai fost obținute la Gârleni (BC) - 24,95%, Buhoci (BC) - 25% sau la Ploiești (25,49%). În București, cel mai mare procent a fost obținut în sectorul 6 (72,89%), urmat de sectorul 4 (60,25%), sectorul 3 (53,94%), Sectorul 5 (43,87%), Sectorul 2 (43,3%) și Sectorul 1 (36,6%).

Considerăm că sistemul electoral prezent favorizează primarii aflați în funcție, reduce competiția electorală și conduce la un vot pragmatic din partea alegătorilor, în sensul în care susțin candidatul care are șanse mai mari să fie ales. Mai mult, în cazul unor contestații sau competiții electorale foarte strânse contestate reduce șansele de a stabili într-un mod relevant rezultatul competiției.

Procent obținut de primari (intervale)

Pentru a asigura o mai bună reprezentativitate la nivel local și pentru a reduce influența primarilor în funcție, legea ar trebui modificată pentru a se reveni la vot în două tururi la alegerile locale.

Repartizarea mandatelor este responsabilitatea birourilor electorale de circumscripție, conform legii. Prin Hotărârea BEC nr.205H/04.06.2024 s-a aprobat utilizarea aplicației informatice dezvoltată de Autoritatea Electorală Permanentă pentru repartizarea mandatelor pentru autoritățile administrației publice locale (SILC). BEC a emis trei hotărâri prin care a dispus reverificarea și corectarea proceselor verbale privind centralizarea voturilor, stabilirea rezultatelor și alocarea mandatelor pentru consiliul local astfel: Mehedinți (7 localități), Bistrița Năsăud (3) și Iași (4).⁷⁵

Publicarea datelor în platforma AEP

Ca urmare a comasării celor două alegeri, locale și europarlamentare, numărarea voturilor și publicarea proceselor verbale prin intermediul platformei Autorității Electorale Permanente a fost un proces de lungă durată. În 2024 datele au fost publicate și distribuite și prin intermediul unui fișier de tip JSON nu doar prin fișiere tip CSV. Datele provizorii conțineau datele per secție de votare, iar datele per UAT și județ nu erau agregate automat, acest lucru necesitând crearea unui sistem suplimentar de procesare automată din partea oricărei entități care ar fi lucrat cu aceste date. Din acest motiv procesarea datelor pentru publicarea într-un format simplu de urmărit pentru cetățeni a fost dificilă. Aceste limitări și lipsa de transparență a procesului s-au tradus în nevoia, similară în toate tururile de scrutin de până acum, de a lucra cu prezumpții care nu au putut fi

⁷⁵ Hotărârea BEC nr.288H/14.06.2024, Hotărârea BEC nr.289H/14.06.2024 și Hotărârea BEC nr.304H/14.06.2024

verificate în lipsa unei cooperării funcționale și a unei pregătiri anterioare zilei alegerilor, în ciuda încercărilor de cooperare ale societății civile.

Consistența informațiilor în procesul electoral este vitală pentru a asigura transparența și a contribui la încrederea populației în procesul democratic de alegere a reprezentanților în funcțiile publice. Atragem atenția că, în continuare, singura platformă care publică rezultatele alegerilor din România și care oferă datele istorice electorale din ultimii 34 de ani într-un mod accesibil populației este o platformă dezvoltată și menținută de societate civilă, platforma rezultatevot.ro, a Code for Romania.

Dificultățile înregistrate la fiecare tur electoral în a prevedea orice situații excepționale care pot apărea în procesul de transmitere și publicare a datelor sunt în continuare o problemă ca urmare a dialogului dificil și nefuncțional între autoritățile desemnate și societatea civilă și a lipsei unui canal permanent de colaborare în proces.

Voturile nule

La alegerile locale, procentul de voturi nule a scăzut față de 2020⁷⁶. La alegerile pentru primari procentul a scăzut de la 3.57% la 3.04%, iar la consiliul local de la 4.81% la 3.71%. Cele mai semnificative scăderi se văd la alegerile pentru consiliul județean și președintele consiliului județean.

Numărul voturilor nule la alegerile europarlamentare a fost unul ridicat raportat la numărul de alegători care au participat la procesul electoral⁷⁷. Din 9.440.962 de voturi exprimate 488.261 de voturi au fost declarate nule, ceea ce înseamnă 5,1% din voturi. În 2019 numărul acestora a fost de 274.415 din 9,3 milioane de alegători, adică 2,89% din voturi. Situația este comparabilă cu cea din 2014, când 5,83% dintre voturi au fost declarate nule. Cauzele pentru care s-a înregistrat acest număr ridicat de voturi nule sunt dificil de stabilit și pot varia de la erori de completare a procesului verbal, vot de protest sau buletine lăsate goale în contextul comasării alegerilor, întrucât unii alegători ar fi putut opta să voteze doar pentru locale. Buletinele de vot pot fi nule și dacă membrii birourilor electorale nu au aplicat ștampila de control a secției de votare pe acestea. În orice caz, procentul este ridicat, iar cel mai mare procent a ajuns la 85%, la o secție de votare din străinătate.

La nivel de județ, la europarlamentare, cele mai multe voturi nule au fost înregistrate în Vrancea și Vaslui (6,7%), iar cele mai puțin în Hunedoara, Timiș, Ilfov, Harghita și Cluj (aproximativ 4%). În 10 județe procentul voturilor nule este mai mare de 6. În străinătate procentul este de 2,5%. Sectoarele din București au între 2,6 – Sectorul 1 și 3,8% - sectorul 5. Un număr semnificativ de buletine de vot nule în secții din județele Covasna

⁷⁶ A se vedea [statistica publicată de AEP](#)

⁷⁷ Vezi raportul EFOR ["Utilizarea listelor suplimentare la alegerile locale din 9 iunie"](#)

sau Brașov ar fi trebuit să ridice semne de întrebare, inclusiv la nivelul birourilor electorale de circumscripție.

Diferențe între datele din SIMPV și procesele verbale

La intrarea în secția de vot, primul lucru pe care îl face alegătorul este să prezinte actul de identitate operatorului tabletei SIMPV, care scanează documentul și constată dacă alegătorul are dreptul de a vota. Datele colectate prin intermediul tabletei au în primul rând rolul de a ilustra participarea la alegeri pe durata zilei. Pe de altă parte, după numărarea voturilor, SIMPV are rolul de a facilita completarea proceselor verbale și transmiterea datelor din acestea în format electronic și ca fotografie pentru publicare pe platforma prezenta.roaep.ro. O analiză a datelor înregistrate și în procesele verbale ilustrează faptul că au fost diferențe între numărul alegătorilor înregistrați la europarlamentare prin tabletă și informațiile completate în procesele verbale. Datele privind prezența la vot raportate de SIMPV au fost comparate cu prezența la vot (punctul "b" din PV) din fiecare secție de vot, rezultată din procesele verbale (PV) (date parțiale). Prezența la vot din cele două surse diferă în 7.324 de secții de vot, adică 38,64% din total.⁷⁸

Dacă cifrele din procesul verbal sunt mai mici decât cele din SIMPV (diferență A), înseamnă că persoanele respective au fost validate de operatorul SIMPV, dar nu figurează pe niciuna din listele electorale din respectiva secție de vot. Similar, dacă cifrele din procesul verbal sunt mai mari decât cele raportate de SIMPV (diferență B), înseamnă că persoanele respective se regăsesc ca prezente la vot pe listele electorale ale secției, dar nu au fost validate de operatorul SIMPV.

	Număr SV	% din total	Diferență totală	Medie per SV
PV = SIMPV	11.630	61,36%	0	0
PV < SIMPV (A)	4.470	23,58%	23.684	5,29
PV > SIMPV (B)	2.854	15,06%	22.811	7,99
	18.954	100%	46.495	

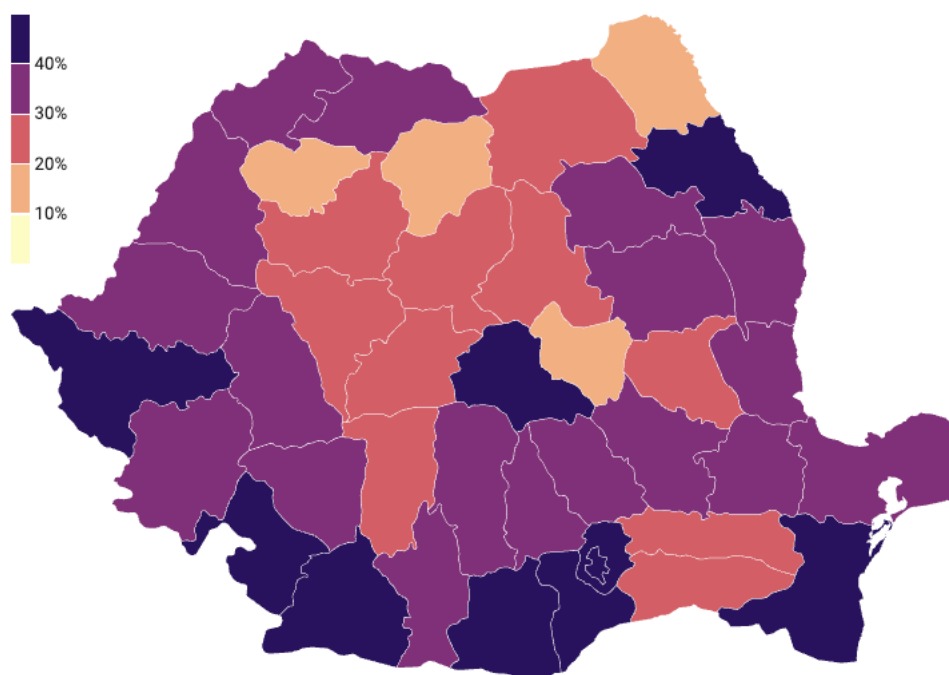
Observăm că diferențele de tip A sunt mai frecvente decât cele de tip B. Acest lucru este valabil pentru toate județele, Sectorul 5 fiind singurul loc în care diferențele de tip B sunt mai multe. Diferențele de tip B, deși prezente în 38,97% din secțiile de vot cu diferențe, sunt responsabile de 49,06% din numărul de alegători afectați.

Presupunând o rată posibilă de eroare la scanarea cărților de identitate sau de introducere manual a CNP-urilor de 1% din alegătorii prezenți la vot, tabloul statistic arată astfel:

⁷⁸ Vezi Constantin Mârza, ["Diferențe privind prezența la vot raportată în SIMPV și cea din procesele-verbale ale secțiilor de votare la europarlamentare"](#), 16 iunie 2024

Secțiile de vot după dimensiunea diferenței de prezență la vot între SIMPV și PV				
	Diferența ≤ 1% din votanți		Diferența >1% din votanți	
	N	%	N	%
PV < SIMPV (A)	3.465	47,31%	1.005	13,72%
PV > SIMPV (B)	2.052	28,02%	802	10,95%
	5.517	75,33%	1.807	24,67%

Distribuția pe județe a secțiilor de votare cu diferențele de prezență între SIMPV și PV arată că fenomenul este foarte frecvent în sudul Munteniei, frecvent în restul Munteniei, Dobrogea și vestul Transilvaniei și relativ puțin frecvent în restul țării. În Moldova, fenomenul este mai frecvent în județele Neamț și Iași.

Procentul de localități care au secții de vot cu diferența dintre cifrele de prezență mai mare de 1% din votanți. *Sursa*

Pentru a clarifica de unde provin aceste diferențe am transmis raportul către BEC și AEP. BEC a redirecționat întrebarea către STS. Până la momentul publicării acestui raport nu am primit un răspuns prin care să ni se explice de unde provin aceste diferențe. Chiar dacă provin din erori de introducere a datelor, numărul acestora și lipsa de claritate cu privire la sursa lor pot afecta transparența procesului.

Informarea alegătorilor

Portalul [Vot Corect.ro](http://VotCorect.ro) a oferit informații despre procesul electoral pentru alegători, posibilitatea de a transmite întrebări, precum și de a înainta plângeri legate de încălcarea legislației. Au fost postate aproape 100 de articole explicative legate de procesul electoral pentru cele două tipuri de scrutine. Au fost înregistrate 478 sesizări, dintre cele mai mult au fost legate de Accesibilitatea la vot/îngrădirea dreptului de vot (122), Probleme

În ziua votului (100), nereguli privind campania electorală (79) și campania în ziua votului (65). Geografic, cele mai multe au fost raportate în București (157), Timiș (26), Cluj (25) și Ilfov (18).⁷⁹ Pagina web a fost funcțională din luna martie și a atras peste 250 de mii de vizitatori unici, care au vizitat platforma din toată lumea: cele mai multe vizite după România au fost din Germania, Marea Britanie și Italia.

Recomandări

Sistemul electoral și cadrul legislativ

- 1. Pentru a asigura stabilitatea și predictibilitatea procesului electoral, legiferarea prin ordonanțe de urgență pentru modificarea unor aspecte cheie, amendamentele de natură politică ce pot avantaja anumiți competitori, precum și modificarea legislației electorale cu puțin timp înaintea alegerilor trebuie evitate. Aspecte fundamentale precum modul de formare a comisiilor electorale nu ar trebui modificate cu mai puțin de un an înaintea alegerilor.*
- 2. Cadrul legislativ electoral ar trebui reformat într-un mod transparent și cu mult timp înaintea următorului ciclu electoral, prin adoptarea unui Cod Electoral aliniat standardelor și bunelor practici internaționale.*
- 3. Pentru a asigura o mai bună reprezentativitate la nivel local și pentru a reduce influența primarilor în funcție, legea ar trebui modificată pentru a se reveni la vot în două tururi la alegerile locale.*

Administrația electorală

- 4. Legislația trebuie să prevadă că ședințele birourilor electorale la orice nivel sunt publice.*
- 5. Legislația ar trebui revizuită pentru a permite o mai bună reprezentare a competitorilor electorali în birourilor electorale. Regulile preferențiale care pun partidele parlamentare în avantaj la alegerile locale sau europarlamentare ar trebui reconsiderate.*
- 6. Capacitatea profesională a membrilor Corpului Experților Electorali trebuie consolidată prin formare continuă și evaluare constantă.*
- 7. Pentru a asigura informarea corectă și timpurie a alegătorilor, recomandăm elaborarea unor materiale de educație electorală în timp util și diseminarea acestora pe scară largă, inclusiv în limbile minorităților naționale și în format adaptat pentru necesitățile persoanelor cu dizabilități (limbaj mimico-gestual, format easy-to-read, Braille etc.).*

Înregistrarea alegătorilor și listele electorale

⁷⁹ Mai multe statistici pot fi consultate la <https://Vot.Corect.ro/euro-locale-2024/stats/>.

8. *Legislația ar trebui să fie armonizată cu obiectivele Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, prin înlăturarea restricțiilor privind drepturile de vot în baza dizabilităților intelectuale sau psihosociale.*
9. *Pentru a asigura transparența procesului, MAI ar putea publica statistici despre acest proces, per localitate, înaintea zilei alegerilor, fiind o componentă importantă a integrității procesului electoral care ar putea fi monitorizată și de observatori externi.*
10. *Pentru a asigura transparența procesului, MAI ar putea publica statistici despre acest proces, per localitate, înaintea zilei alegerilor, fiind o componentă importantă a integrității procesului electoral care ar putea fi monitorizată și de observatori externi.*

Înregistrarea candidaților

11. *Legea ar trebui modificată astfel încât să permită oricărui alegător să semneze pentru susținerea mai multor candidaturi pentru alegerile europarlamentare. Pentru a asigura accesul la procesul electoral și consolidarea mecanismelor de verificare a semnăturilor, numărul acestora ar trebui redus.*
12. *Pentru a detalia procesul de verificare a dosarelor de candidatură, ar trebui elaborată o procedură pentru verificarea semnăturilor de susținere a listelor de candidați.*
13. *Autoritățile ar trebui să facă eforturi pentru actualizarea permanentă a Registrului Partidelor Politice, iar mecanismul înscrierii alianțelor și listelor de candidați ar trebui să respecte dreptul partidelor de a-și alege reprezentanții.*
14. *Legea ar trebuie să prevadă un termen mai lung pentru contestarea candidaturilor la alegerile locale. Legislația pentru ambele tipuri de alegeri ar trebui modificată pentru a permite accesul alegătorilor și altor părți interesate la informații extinse despre candidați, publicate în timp util și online, în formate deschise.*

Participarea femeilor la procesul electoral

15. *Legislația ar trebui să prevadă că listele care nu respectă criteriile reprezentării ambelor sexe pe listele de candidați la alegerile locale ar trebui să fie nule de drept. Autoritățile ar trebui să publice date mai detaliate cu privire la candidaturile înregistrate, pentru a spori transparența și pentru a asigura posibilitatea de a le contesta.*

Campania electorală

16. *Legislația ar trebui revizuită pentru a clarifica suficient reglementările privind campania outdoor și pentru a elimina restricțiile nejustificate.*
17. *Subvențiile anuale pentru partidele politice trebuie limitate, iar transparența modului și în care sunt cheltuite fondurile trebuie sporită, inclusiv prin publicarea beneficiarilor fondurilor și marcarea materialelor*

de propagandă în perioadele neelectorale. Legea ar trebui să definească publicitatea politică în afara campaniilor electorale.

Finanțarea campaniilor electorale

18. *Pentru a crește transparența finanțării campaniei electorale, autoritățile ar putea introduce cerințe prin care identitatea donatorilor sau persoanelor care împrumută candidații pentru campaniile electorale peste o anumită limită să fie publică, similar procedurilor pentru finanțarea partidelor politice.*
19. *Pentru a facilita reutilizarea datelor, modalitatea de colectare a acestora ar putea fi îmbunătățită. Legislația ar putea fi modificată pentru a reglementa modalitățile și calendarul publicării datelor despre veniturile și cheltuielile competitorilor din perioada electorală.*
20. *Legislația trebuie modificată pentru a permite definirea, marcarea și raportarea publicității politice și în afara campaniilor electorale, inclusiv prin liste cu contracte și furnizori.*

Observarea alegerilor

21. *Procedura de acreditare trebuie amendată pentru a corespunde cu reglementările relevante din Legea 208/2015.*

Participarea persoanelor cu dizabilități

22. *Pentru a asigura independența procesului de votare și un vot cât mai informat, autoritățile electorale trebuie să introducă măsuri pentru a îmbunătăți accesul persoanelor cu dizabilități la procesul electoral. Autoritățile electorale trebuie să întreprindă toată măsurile necesare pentru a se asigura de faptul că persoanele cu dizabilități auditive sau vizuale primesc informațiile necesare privind procedurile de vot și pot vota fără bariere.*
23. *Procedurile privind înregistrarea pentru votul cu urna specială folosite la alegerile din 2020 și din 2024 ar trebui introduse în legea electorală.*
24. *Legislația electorală trebuie să prevadă dreptul alegătorilor cu mobilitate redusă de a vota la altă secție dacă cea la care sunt arondați nu este accesibilă. AEP ar trebui să desfășoare o campanie de informare privind dreptul alegătorilor cu mobilitate redusă de a vota într-o secție de votare accesibilă și să introducă lista secțiilor accesibile în partea publică a Registrului Electoral, care poate fi consultată de alegători.*

Ziua alegerilor și numărarea voturilor

25. *Legislația electorală trebuie să prevadă în mod permanent că alegătorii care la ora închiderii secțiilor de votare se află în așteptare pot să-și exercite dreptul de vot.*

26. *Președinții BESV și locțiitorii acestora trebuie să beneficieze de instruire temeinică privind completarea proceselor verbale, în cadrul unor sesiuni cu exerciții practice.*
27. *Predarea proceselor verbale cu rezultatele și a materialelor electorale de la BESV către birourile de circumscripție trebuie planificată eficient, astfel încât să se elimine aglomerația și cozile și să reducă timpii de așteptare pentru reprezentanții BESV.*

Stabilirea rezultatelor și contestații

28. *Considerăm că pentru a asigura integritatea și credibilitatea procesului electoral, cererile de renumărare unde există indicii relevante că s-au comis încălcări ale legislației ar trebui luate în considerare.*
29. *Legislația trebuie să reglementeze procedura de renumărare a voturilor și să prevadă termene și etape clare pentru a asigura dreptul real al competitorilor de a contesta rezultatele.*
30. *Legea electorală trebuie să prevadă modalități și termene clare pentru contestarea deciziilor tuturor birourilor electorale.*
31. *Legea electorală trebuie să permită tuturor candidaților la alegerile locale să depună cereri privind anularea alegerilor.*
32. *Termenele limită pentru contestarea rezultatelor trebuie să fie relative la publicarea acestora și nu la încheierea votării.*